

บทที่ 5 ประชากร

5.1 วัตถุประสงค์

หลังจากจบบทเรียนนี้แล้ว ผู้เรียนสามารถปฏิบัติดังนี้

- 5.1.1 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระจายของประชากรในเขตร้อนได้
- 5.1.2 จำแนกเชื้อชาติของประชากรในเขตร้อนได้
- 5.1.3 เปรียบเทียบอัตราเกิด อัตราตายและภาวะเพิ่มของประชากรในเขตร้อนได้
- 5.1.4 วิเคราะห์ดัชนีปัญหาและแนวทางควบคุมปัญหาอันเนื่องจากการเพิ่มของประชากรในเขตร้อนได้
- 5.1.5 ประเมินถึงผลกระทบของการอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่เขตเมือง รวมทั้งอธิบายการเติบโตเป็นเมืองในเขตร้อนได้

5.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระจายของประชากร

ตาราง 5.1

ประเทศ	พื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)	จำนวน ประชากร (1985)	ความหนาแน่น ของประชากร (ต่อตารางกิโลเมตร)
บราซิล	8,511,965	135,564,000	16
กายอานา	214,969	790,000	4
สุรินัม	163,265	375,000	2
ไฮติ	27,750	6,585,000	237
บาร์เบโดส	431	253,000	587
ชาก	1,284,000	5,018,000	4
ชากีร์	2,345,409	30,363,000	13
มาลาวี	118,484	7,509,000	60
ไนเจอร์	1,267,000	6,115,000	5
มอริเตเนีย	1,030,700	1,888,000	2
ศรีลังกา	65,610	15,837,000	241
พม่า	67,552	37,153,000	55
ไทย	514,000	51,301,000	100
สิงคโปร์	581	2,558,000	4,403
ฮ่องกง	1,045	5,548,000	5,309

ที่มา: United Nations, 1985 Demographic Yearbook, 1987, Table.3.

จากตาราง 5.1 แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างมากในขนาดของพื้นที่ จำนวนประชากร และการกระจายของประชากรของบรรดาประเทศที่ตั้งอยู่ในเขตร้อน ในแง่พื้นที่ เขตร้อนมีตั้งแต่ประเทศเล็ก ๆ เช่น บาร์เบโดสที่มีพื้นที่เพียง 431 ตารางกิโลเมตร ประชากร 253,000 คน จนถึงซาอุดีอาระเบียที่มีพื้นที่ 2,345,409 ตารางกิโลเมตร ประชากร ประมาณ 30 ล้านคน หรือบราซิลซึ่งมีพื้นที่อันกว้างใหญ่ประมาณ 8,511,965 ตารางกิโลเมตร และประชากรประมาณ 135 ล้านคน ในแง่ของความหนาแน่นของประชากรก็แตกต่างกันมาก จากกลุ่มประเทศที่มีประชากรหนาแน่นมากที่สุด เช่น ฮองกงและสิงคโปร์ ซึ่งมีความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยกว่า 4,000 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร และบางประเทศที่มีประชากรเบาบางมากที่สุด เช่น สุรินัม ในเจอร์ มอริเตเนีย ซึ่งมีความหนาแน่นของประชากรต่ำกว่า 5 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ในบางครั้งการกระจายของประชากรภายในประเทศยังแตกต่างกันมากอีกด้วย เช่นในกายอานา ประชากรเกือบทั้งหมดจะรวมกันอยู่แถบชายฝั่งแคบ ๆ ที่กว้างไม่ถึง 15 กิโลเมตรระหว่างแม่น้ำ Essequibo และแม่น้ำ Courantyne ในบริเวณนี้ความหนาแน่นของประชากรตามชนบทจะมากกว่า 400 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ในขณะที่ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยทั่วทั้งประเทศเพียง 4 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร

ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งทางสภาพแวดล้อมกายภาพและค่านิยมอื่น ๆ ล้วนมีอิทธิพลทำให้บางบริเวณของเขตร้อนมีประชากรอาศัยกันอย่างหนาแน่นและบางบริเวณมีคนอยู่อย่างเบาบาง อาจกล่าวได้กว้าง ๆ ว่าบริเวณที่มีสภาพทางกายภาพรวมทั้งสภาพอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพแล้ว ก็จะดึงดูดให้มนุษย์ทำการตั้งถิ่นฐานกันอย่างหนาแน่น และถ้าเป็นไปได้แล้วมนุษย์ก็จะหลีกเลี่ยงบริเวณที่มีสภาพทางธรรมชาติลำบากต่อการตั้งถิ่นฐาน

5.2.1 สภาพทางกายภาพ ปัจจัยทางกายภาพที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อการกระจายของประชากรคือ

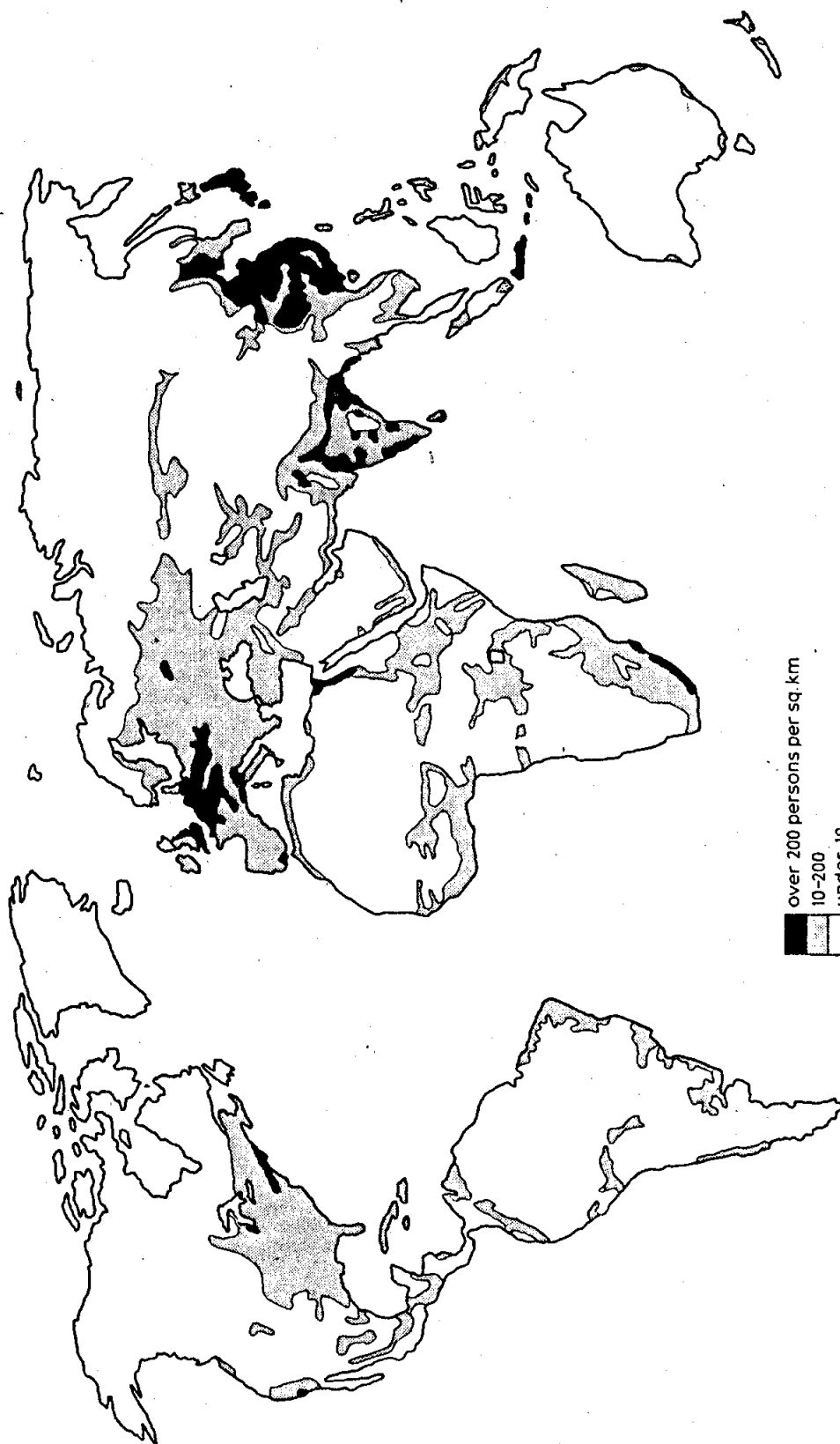
1. ความสูงต่ำของพื้นโลก (Relief) เมื่อพิจารณาจากแผนที่ 5.2 ที่แสดงการกระจายของประชากรร่วมกับแผนที่ลักษณะภูมิประเทศแล้วจะเห็นว่า ในบริเวณภูเขา

Population

รูป 5.1 จำนวนประชากรของประเทศต่าง ๆ ของโลก

ที่มา : World Bank, World Development Report 1987, 1987, p.200.

over 200 persons per sq. km
 10-200
 under 10

รูป 5.2 การกระจายของประชากรโลก

ที่มา : Reed, Op. Cit, p.26.

บางแห่งอาจจะตั้งคูหาให้มีการตั้งถิ่นฐานจึงมีคนอาศัยกันอยู่หนาแน่น แต่ในบางแห่งกลับไม่มี
คนอยู่เลย โดยทั่วไปลาคเขาที่ชันมากจะลำบากต่อการเพาะปลูก จึงมีผลทำให้มีคนอาศัย
อยู่เบาบางกว่าลาคเขาที่ชันน้อยกว่า ตัวอย่างเช่น ในหมู่เกาะอินทิสตะวันตก เราจะเห็น
ความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดระหว่างความสูงค่าของพื้นโลก และการกระจายของประชากร
ในเกาะบาร์เบโดสประกอบด้วยลาคเขาไม่ชันทำให้มีพื้นที่ทำการเกษตรได้ง่าย จะมีความ
หนาแน่นของประชากร 587 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร แต่ในเกาะโคมินกาซึ่งเป็นเกาะ
ที่มีภูเขาสูงและทุรกันดารเกาะหนึ่งนั้น จะมีความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ยเพียง
101 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร อย่างไรก็ตามแม้ว่าลาคเขาชันมากจะไม่เหมาะต่อการ
ตั้งถิ่นฐาน แต่ก็ไม้อาจถือกันใหม่มนุษย์ไม่เข้าไปตั้งถิ่นฐานได้เลย เพราะมนุษย์สามารถทำการ
เพาะปลูกแบบขั้นบันไดตามลาคเขาได้ และวิธีการแบบนี้ได้ทำกันมานานแล้ว โดยพวกอินเดียน-
แดงเผ่าอินคา (Incas) ที่อาศัยแถบตอนกลางของเทือกเขาแอนดิสในทวีปอเมริกาใต้ และ
บริเวณพื้นที่ภูเขาบางแห่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย

นอกจากความสูงค่าของพื้นโลกจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อการกระจายของประชากร
แล้ว ยังมีอิทธิพลทางอ้อมโดยเกี่ยวข้องกับภูมิอากาศ ในบางบริเวณของเขตร้อน การลดค่า
ของอุณหภูมิความระดับความสูงเป็นตัวกำหนดแนวเขตของการปลูกพืช ระดับความสูงที่ใช้
เพาะปลูกได้จะแตกต่างกัน เช่น ในเปรูรัฐพีซจะปลูกได้ถึงระดับความสูง 3,000 - 4,000
เมตร ในขณะที่มันฝรั่งจะปลูกได้ถึงระดับ 4,250 เมตร เหนือระดับเพาะปลูกขึ้นไป กิจกรรม
ทางเกษตรถูกจำกัดให้ทำได้เฉพาะการเลี้ยงสัตว์เท่านั้น จึงทำให้มีประชากรอาศัยอยู่เบาบาง
อย่างไรก็ตามได้ระดับแนวสูงสุดที่ใช้เพาะปลูกได้นี้ แถบที่ตั้งคูหาให้มีการตั้งถิ่นฐานมักจะเป็น
บริเวณที่สูง เนื่องจากมีอุณหภูมิเย็นสบายกว่าบริเวณที่ต่ำโดยรอบ และยังมีปริมาณฝนตกมาก
กว่าและแน่นอนกว่า จึงทำให้บริเวณที่สูงอยู่ได้อย่างสุขสบายกว่าที่ต่ำ ในอเมริกากลางเขต
ที่ต่ำชายฝั่งที่มีอากาศร้อนจะเป็นบริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่เบาบางมากที่สุด ประชากร
ส่วนใหญ่จะรวมกันอยู่ในที่ลุ่มระหว่างภูเขาในเขตที่สูง เช่นเดียวกับประเทศแถบเทือกเขา
แอนดิสในอเมริกาใต้เขตร้อน ประชากรจะอยู่หนาแน่นมากที่สุดบริเวณที่สูง ในขณะที่บริเวณ

ที่ค่าชายฝั่งและที่ราบลุ่มแม่น้ำแอมะซอนโดยทั่วไปจะมีคนอยู่เบาบางมาก เช่น โบลิเวีย ประมาณ 3 ใน 4 ของประชากรทั้งหมดจะอาศัยอยู่ในระดับความสูงกว่า 3,000 เมตร และบรรดาเมืองหลวงของประเทศในกลุ่มนี้ยกเว้นลิมา (Lima) เมืองหลวงของเปรูแล้ว จะตั้งอยู่ในระดับความสูงต่าง ๆ กัน ทั้งแคการากัส (Caracas) เมืองหลวงของ เวเนซุเอลา ซึ่งตั้งอยู่ในระดับความสูง 1,000 เมตร จนถึงลาปาซ (La Paz) เมืองหลวงของโบลิเวียซึ่งตั้งอยู่สูงประมาณ 3,600 เมตร

2. ภูมิอากาศ จากการเปรียบเทียบแผนที่ 5.2 และแผนที่ 2.5 ซึ่งแสดงถึงการกระจายของฝนในเขตร้อน แสดงให้เห็นว่าบริเวณแห้งแล้งที่สุดของเขตร้อนจะมีคนอาศัยอยู่เบาบางที่สุด ส่วนใหญ่ของทะเลทรายเช่น ทะเลทรายนามิบ (Namib) ทะเลทรายคาลาฮารี (Kalahari) ทะเลทรายในออสเตรเลียจะมีความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ยน้อยกว่า 1 คนต่อตารางกิโลเมตร มนุษย์ต้องการน้ำสำหรับดื่มมีโซ่เฉพาะตัวเองเท่านั้นแต่ยังต้องการให้สัตว์เลี้ยง และยังใช้ในการเพาะปลูกด้วย ดังนั้นมนุษย์จึงเห็นว่าเป็นการยากลำบากที่จะดำรงชีพอยู่ในบริเวณแห้งแล้ง เช่น ในภูมิภาคแอฟริกาตะวันตก การเพาะปลูกอย่างถาวรโดยไม่อาศัยการชลประทานเข้าช่วยส่วนใหญ่จะรวมกันอยู่ในบริเวณที่มีฝนเฉลี่ยอย่างน้อย 330 มม.ต่อปี ถ้ามีฝนน้อยกว่านี้ กิจกรรมทางเกษตรกรรมจะจำกัดอยู่เพียงการเลี้ยงสัตว์แบบเร่ร่อน และการกระจายของประชากรจะเบาบาง แม้ว่าในทะเลทรายโดยทั่วไปจะมีประชากรอยู่เบาบาง แต่ในบางแห่งที่มีน้ำเพียงพอที่จะใช้ในการชลประทานได้ความหนาแน่นของประชากรจะสูง เช่น บริเวณโอเอซิสซึ่งช่วยให้เกิดการเพาะปลูกได้นั้นพบกระจายทั่วทะเลทรายสะฮารา และที่สำคัญกว่าโอเอซิสก็คือตามหุบเขา ลุ่มแม่น้ำที่แม่น้ำสามารถไหลผ่านพื้นที่ทะเลทรายมาได้ตลอด ที่รู้จักกันดีที่สุดคือหุบเขาแม่น้ำไนล์ ส่วนของหุบเขาแม่น้ำไนล์ที่อยู่ทางตอนเหนือของซูดาน จะมีประชากรหนาแน่นถึงถิ่นฐานอยู่หนาแน่นมากกว่า 200 คนต่อตารางกิโลเมตร แม้ว่าในเขตทะเลทรายโดยรอบจะมีคนอาศัยอยู่เบาบางเป็นเพียงพวกเลี้ยงสัตว์เร่ร่อนเท่านั้น ในบริเวณชายฝั่งแห้งแล้งของเปรู การตั้งถิ่นฐานส่วนใหญ่จะรวมกันอยู่ในหุบเขาของแม่น้ำที่ไหลจากเทือกเขาแอนดิสลงสู่มหาสมุทรแปซิฟิก และจะพบโอเอซิสตาม

ชายฝั่งของเปรูประมาณ 40 แห่ง

ส่วนในบริเวณที่ชุ่มชื้นมากของเขตร้อน เช่น ที่ราบลุ่มแม่น้ำแอมะซอน ที่ราบลุ่มแม่น้ำซาอีร์ เกาะบอร์เนียวก็จะมีคนอยู่กันอย่างเบาบางมาก พื้นที่ร้อนชื้นนี้จะไม่เหมาะต่อการตั้งถิ่นฐานด้วยเหตุผลหลายประการ คือมีป่าฝนเมืองร้อนที่หนาแน่นซึ่งยากแก่การตัดกินจะสูญเสียความอุดมสมบูรณ์อย่างรวดเร็วถ้าได้มีการนำพื้นที่ดินเหล่านี้มาใช้ในการเพาะปลูก ยิ่งกว่านั้นยังมีโรคภัยไข้เจ็บของมนุษย์ที่สำคัญมี มาเลเรีย ไข้เหลือง โรคเหงาหลับ (Sleeping sickness) และโรคเกี่ยวกับลำไส้อีกหลายชนิด แม้ว่าในบริเวณเหล่านี้จะมีคนอาศัยอยู่น้อย แต่ตรงกันข้ามในบางบริเวณของเอเชียกลับมีคนอาศัยอยู่หนาแน่น เช่น ในเกาะชวาและบาหลี ดินดอนสามเหลี่ยมแม่น้ำแคง บริเวณดินดอนสามเหลี่ยมแม่น้ำแคง ในเวียดนามเหนือนี้ ความหนาแน่นของประชากรชนบทมากกว่า 500 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ส่วนในแอฟริกาเขตร้อนมีเพียง 2 - 3 แห่งของพื้นที่ชื้นและร้อนที่มีคนอยู่หนาแน่นมากเป็นพิเศษ เช่น ในบริเวณ Ibo ทางตะวันออกเฉียงใต้ของไนจีเรีย ซึ่งมีความหนาแน่นของประชากรมากกว่า 500 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ตรงข้ามกับบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำซาอีร์ซึ่งมีคนอาศัยน้อยกว่า 5 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร

3. ดินและการระบายน้ำ รูปแบบของประชากรอาจจะได้รับอิทธิพลมาจากลักษณะของดินและการระบายน้ำ ดินที่มีการระบายน้ำเร็วจะจำกัดการไ้ที่กินเพื่อการเพาะปลูก จึงทำให้มีประชากรอาศัยอยู่เบาบาง เช่น ในบริเวณที่ลุ่มต่ำทางชายฝั่งตะวันออกของเกาะสุมาตรา จะมีพื้นที่ที่กว้างซึ่งมีประชากรอาศัยน้อยกว่า 10 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่ของดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำไนเจอร์ที่ปกคลุมด้วยป่าชายเลนก็มีคนอาศัยอยู่เบาบาง ในบริเวณที่มนุษย์ได้เข้าไปปรับปรุงที่ลุ่มต่ำเหล่านี้บางแห่งอาจจะพบประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นได้บ้าง

อาจกล่าวได้อย่างกว้าง ๆ ว่าพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์จะสามารถผลิตอาหารได้มากขึ้นและสามารถรองรับประชากรที่อาศัยได้มากขึ้น บริเวณที่มีประชากรหนาแน่น

มากที่สุดคือในเขตร้อนจะพบความหนาของแม่น้ำที่มีหินตะกอนล้นกว่าอันอุดมสมบูรณ์สูง หรืออาจเป็นบริเวณดินอุดมสมบูรณ์ที่เกิดจากการทับถมของเถ้าถ่านจากภูเขาไฟ เช่น พื้นที่ส่วนใหญ่ของเกาะชวา และในที่สูงของวันคาและบรูไน อย่างไรก็ตามมียกเว้นในบางพื้นที่ ๆ มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นก็อาจจะ เป็นบริเวณที่ดินไม่มีความอุดมสมบูรณ์ เช่น ทางตะวันออก-เฉียงใต้ของไนจีเรีย เป็นพื้นที่ดินทรายที่ไม่อุดมสมบูรณ์ แต่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น

4. แหล่งแร่ธาตุ การมีเหมืองแร่ธาตุที่มีประโยชน์ยังมีอิทธิพลต่อการกระจายของประชากร ในแอฟริกาเขตร้อนการพัฒนาเหมืองแร่ทำให้เกิดการเติบโตของชุมชนต่าง ๆ ที่มีชื่อคือเขตทองแดงของแซมเบีย (Zambian Copperbelt) และแคว้นชาบา (Shaba) ของซาอีร์ ก่อนที่จะมีการพัฒนาเหมืองทองแดง เขตทองแดงของแซมเบียมีประชากรอาศัยอยู่เบาบางมาก ประมาณกันว่าในปี 1931 มีคนอาศัยน้อยกว่า 20,000 คน เปรียบเทียบกับในปี 1961 ซึ่งมีประชากรถึง 300,000 คน ในคามสมุทรมาเลย์การมีแหล่งที่ปลูกขนาดใหญ่ และเข้าถึงได้ง่ายทางก้านตะวันตกของมาเลเซียดึงดูดให้มีการตั้งถิ่นฐานกันหนาแน่นมาก ในบางกรณีแหล่งแร่ดึงดูดให้มนุษย์เข้าไปตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ซึ่งไม่เหมาะต่อการตั้งถิ่นฐาน เช่น ศูนย์กลางการตั้งถิ่นฐานรอบเหมืองทองแดงที่ ชูคิคามاتا (Chuquicamata) ในชิลีตอนเหนือ ซึ่งพัฒนาขึ้นในระบอบความสูง 9,000 เมตร และแห้งแล้งมาก

5.2.2 ปัจจัยอื่น ๆ แม้ว่าปัจจัยทางกายภาพจะมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการดึงดูดหรือไม่ดึงดูดให้มีการตั้งถิ่นฐานก็ตาม แต่ความมนุษย์เองก็มีส่วนอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงการตั้งถิ่นฐาน ดังจะเห็นว่ามนุษย์ประสบความสำเร็จในการเพิ่มดินที่อยู่อาศัยในบางบริเวณ ด้วย การควบคุมโรคภัยไข้เจ็บในประเทศ เช่น ศรีลังกาและมอริเชียส ได้มีการต่อต้านโรคมาเลเรีย ทำให้อัตราการตายลดลงอย่างรวดเร็วจึงมีผลทำให้ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันมนุษย์ก็ช่วยลดดินที่อาศัยในบางแห่ง โดยเฉพาะในกรณีที่มีการทำการเกษตรอย่างมีวิธีทำให้เกิดการกัดกร่อนของดินอย่างรุนแรง และในที่สุดอาจจะไม่เหมาะต่อการตั้งถิ่นฐาน ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีบทบาทที่สำคัญคือ

1. เหตุการณ์ในอดีต เราจะไม่เข้าใจรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของประชากรในหลายบริเวณของเขตร้อนในปัจจุบัน จนกว่าจะทราบเรื่องราวในอดีต บางแห่งความหนาแน่นของประชากรจะน้อยกว่าที่ควรจะเป็นอันเนื่องมาจากผลของสงครามในอดีต ในแอฟริกาเขตร้อนหลายแห่งความหนาแน่นของประชากรในปัจจุบันต่ำมาก เนื่องจากเคยมีการปล้นสะดมในแถบนั้นมาก่อน ในอดีตบางแห่งประชาชนนิยมตั้งถิ่นฐานตามภูเขาทางไกลเพราะเป็นที่ป้องกันตัวได้ง่ายกว่าที่ต่ำโดยรอบ โดยเหตุผลดังกล่าวนี้กลุ่มชนที่อ่อนแอจึงมักจะหลบหนีการโจมตีจากเพื่อนบ้านที่เข้มแข็งกว่าเข้าไปอยู่ในเขตภูเขาหรือถ้ำ การตั้งถิ่นฐานตามภูเขายังเริ่มต้นเพื่อการป้องกันตัวเอง เช่น ความภูเขา Nuba ในซูดาน ที่ราบสูงแมนดารา (Mandara Massif) ในแคเมอรูน

2. การพัฒนาทางเศรษฐกิจ ในชนบทความหนาแน่นของประชากรไม่เพิ่มขึ้นอยู่กับสภาพทางกายภาพเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับวิธีการที่มนุษย์ใช้ที่ดินด้วย การใช้ที่ดินที่หนาแน่นมากยิ่งขึ้นย่อมหมายถึง ความสามารถในการผลิตอาหารได้มากขึ้นและจะรองรับประชากรได้มากขึ้น ในบริเวณของเขตร้อนที่มีสังคมมนุษย์แบบดั้งเดิมที่ทำไร่ทำสวนการเก็บของป่า จะพบว่าความหนาแน่นของประชากรน้อยกว่า 1 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร แม้ในบริเวณที่มีการเลี้ยงสัตว์แบบเร่ร่อนจะเป็นการคำนวณที่ต่ำกว่าการเก็บของป่าก็ตาม ความหนาแน่นของประชากรก็ยังไม่เกินกว่า 5 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นของประชากรชนบทสูงที่สุดในเขตร้อนจะพบในบริเวณปลูกข้าวในที่ลุ่มของเอเชียเขตร้อน ที่มีน้ำช่วยในการชลประทานมาก ทำให้พื้นที่ดินใช้ในการเพาะปลูกได้ตลอดเวลา และมีการปลูกพืชสองหรือสามชนิดต่อปี ในสภาพดังกล่าวนี้ความหนาแน่นของประชากรในชนบทจะสูงกว่า 400 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร การพัฒนาทางด้านการเกษตรกรรมก็มีอิทธิพลถึงยุคใหม่มีการตั้งถิ่นฐานเพิ่มขึ้นซึ่งจะเห็นได้จากในหมู่เกาะอินดิสตะวันตก เกาะโบแนร์ (Bonair) มีปริมาณฝนน้อย การเกษตรจึงทำได้อย่างจำกัด มีผลทำให้ความหนาแน่นของประชากรต่ำเพียง 29 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ส่วนในเกาะเพื่อนบ้านอารูบา และคูราเซาซึ่งมีสภาพทางกายภาพคล้ายกับเกาะโบแนร์ ได้มีการตั้งโรงกลั่นน้ำมันโดยรับน้ำมันจากเวเนซุเอลา เป็นผลทำให้

มีการดึงบุคคลจากเกาะอื่น ๆ เข้ามาทำงาน ประชากรจึงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ความหนาแน่นของประชากรในเกาะอารูบาและคูราเซาประมาณ 320 คน และ 349 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตรตามลำดับ

3. ประชากรและทรัพยากร บางบริเวณของเขตร้อนมีความหนาแน่นของประชากรสูง ในขณะที่บริเวณอื่น ๆ มีความหนาแน่นของประชากรต่ำ ถ้าจะสรุปว่าบริเวณแรกมีประชากรมากเกินไป และบริเวณหลังมีประชากรน้อยเกินไปก็อาจจะผิด เพราะประเทศที่มีดินภูมิอากาศดีและอุดมด้วยทรัพยากรแร่ธาตุ ย่อมจะสามารถรองรับความหนาแน่นของประชากรที่มีมาตรฐานการครองชีพสูงได้มากกว่าประเทศที่มีสิ่งเหล่านั้นน้อยกว่า ทั้งนี้ปริมาณทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศก็นับว่ามีอิทธิพลต่อความหนาแน่นของประชากรด้วย

5.3 เชื้อชาติ

ได้มีการแบ่งเชื้อสายของมนุษย์ตามกลุ่มผิวออกกว้าง ๆ เป็น 3 พวกใหญ่ ๆ และทั้ง 3 กลุ่มนี้จะพบกระจายทั่วเขตร้อน ซึ่งมี

1. พวกคอเคซอยด์ (Caucasoid) คือพวกยุโรป มนุษย์ในกลุ่มนี้พบอยู่ในทวีปยุโรปทั้งหมด และยังรวมถึงพวกอาหรับและส่วนใหญ่ของประชากรที่อาศัยอยู่ในอินเดียด้วย พวกนี้จะมีสีผิวขาวจนถึงน้ำตาลไหม้ ผมสีทองถึงน้ำตาลเข้ม จมูกค่อนข้างโค้ง ยาวและแหลม ริมฝีปากบาง ภูปร่างสูงปานกลางถึงสูง

2. พวกมองโกลอยด์ (Mongoloid) มนุษย์ในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่พบอยู่ในอาหรับตอนกลางและทางตะวันออก พวกอเมริกันอินเดียนก็จัดเข้าอยู่ในกลุ่มนี้ด้วย พวกนี้จะมีผิวสีเหลืองอมคล้ำ ใบหน้าแบนกว้าง ดวงศาคำมก็มีตาชั้นเดียว มีเส้นผมสีดำเหยียดตรง

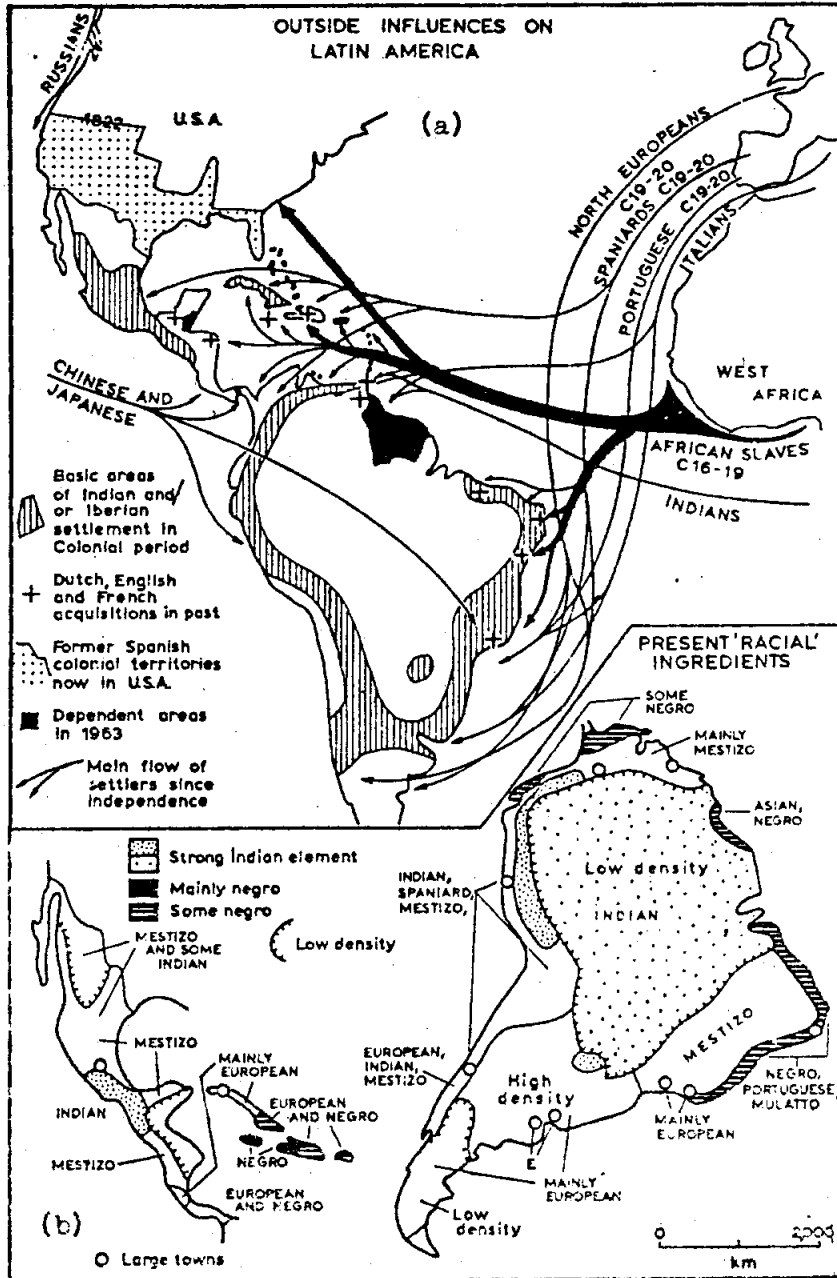
3. พวกนีกรอยด์ (Negroids) มนุษย์ในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะพบในทวีปแอฟริกาที่อยู่ใต้ทะเลทรายสะฮาราลงไป แต่ก็จะมีพบในบริเวณอื่น ๆ ของโลก เนื่องมาจากการ

คำทาสักวญ พวกนี้จะมีผิวสีน้ำตาลไหม้เกือบดำหรือแดงคล้ำ ผมสีดำหยิกขอกคึกคักหนังศีรษะ
ดวงตาใหญ่ ริมฝีปากหนาแกว่ง จมูกค่อนข้างแบน

ในอเมริกาเขตร้อน แถบนี้เคยเป็นที่อยู่ของอเมริกันอินเดียนหรืออินเดียนแดง
เผ่าต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกันมากในระดับขั้นของการพัฒนา จนกระทั่งถึงสมัยที่โคลัมบัส
แล่นเรือมาพบกันแถบนี้ จึงได้มีชาวยุโรป แอฟริกาและเอเชียจำนวนมากเข้ามาตั้งถิ่นฐาน
ในอเมริกาเขตร้อน และมีผลทำให้ประชากรในปัจจุบันประกอบด้วยคนหลายเชื้อชาติ ซึ่ง
ความแตกต่างจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งขึ้นอยู่กับการแพร่กระจายของการผสม

ในหมู่เกาะอินดีสตะวันตก ประชากรดั้งเดิมคือพวกอินเดียนแดงอาราวัก
(Arawak) และคาริบ (Carib) ที่มีอิทธิพลต่อประชากรในปัจจุบันน้อยมาก และพวกที่
สืบเชื้อสายแท้ ๆ ก็มีเหลือน้อยมาก ประชากรปัจจุบันของหมู่เกาะนี้ที่สำคัญที่สุดเป็นพวกที่
สืบเชื้อสายมาจากพวกที่มาจากแอฟริกาและยุโรป ส่วนพวกที่มาจากเอเชียถือเป็นชนกลุ่มน้อย
ที่สำคัญในแถบนี้ ประชากรที่มาจากพวกยุโรปแท้ ๆ จะพบอยู่ตามเกาะที่พลเมืองพูดภาษา
สเปน โดยเฉพาะในคิวบาและเปอร์โตริโก ส่วนที่พูดภาษาอังกฤษมีเพียงเกาะเคย์แมน
(Cayman) เท่านั้นที่พบพวกยุโรปค่อนข้างมาก ในหมู่เกาะอินดีสตะวันตกอื่น ๆ ประชากร
ส่วนใหญ่จะเป็นพวกที่สืบเชื้อสายมาจากพวกแอฟริกัน ในสาธารณรัฐโกมินีกาประชากรส่วนใหญ่
เป็นพวกมุลเลตโต (Mulattoes) ซึ่งเป็นชนเลือดผสมระหว่างชาวยุโรปกับชนพื้นเมืองนีโกร
จากทวีปแอฟริกา พวกมุลเลตโตยังพบมากในอีกหลาย ๆ เกาะด้วย

ชาวเอเชียกลุ่มเล็ก ๆ จะพบกระจายไปตามหมู่เกาะอินดีสตะวันตก ที่สำคัญ
ที่สุดคือพวกอินเดียนหรืออินเดียนตะวันตกที่สืบเชื้อสายมาจากชาวอินเดียนที่เข้ามารับจ้างทำงาน
พวกนี้มีความสำคัญโดยเฉพาะในตรินิแดดและโตเบโก ซึ่งกลายเป็นประชากรถึงประมาณ 2
ใน 5 ของประชากรทั้งหมด นอกจากนั้นยังมี กลุ่มเล็ก ๆ ของชาวจีน เลบานอนและซีเรีย
ที่กระจายอยู่ตามเกาะต่าง ๆ อีกด้วย

รูป 5.3 a. แนวทางชาติที่เขามามีอิทธิพลในลาตินอเมริกาในศตวรรษต่าง ๆ

b. กลุ่มชนต่าง ๆ ที่อาศัยในลาตินอเมริกาในปัจจุบัน

ที่มา : Cole^a, Latin America, 1965, p.64.

ตาราง 5.2 ประชากรของบางเกาะในหมู่เกาะอินดิสตะวันตกแยกตามเชื้อชาติ

เกาะ	ร้อยละของประชากรทั้งหมด			
	ยุโรป	แอฟริกา	เอเชีย	ผสม
บาสามาส์	15	85	—	—
บาร์เบโดส	55	89	—	6
เคย์แมน	33	17	—	50
คิวบา	73	12	1	14
โคมโมโรส	15	15	—	70
ไฮติ	5	95	—	—
จาเมกา	1	77	2	20
เปอร์โตริโก	73	4	—	23
ตรินิแดดและโตเบโก	2	43	38	17

ที่มา: Senior, Op.Cit., Table.21.

ในอเมริกากลาง กลุ่มประชากรที่สำคัญที่สุดนั้นจะสืบเชื้อสายมาจากชนพื้นเมืองอินเดียนแดง และในสมัยหลังก็มีชาวยุโรปที่อพยพเข้ามาด้วย มีเพียงไม่กี่แห่งที่พบพวกที่สืบเชื้อสายมาจากพวกแอฟริกันหรือเอเชียมาก กัวเตมาลาเป็นประเทศเดียวในอเมริกากลางที่มีประชากรเป็นอินเดียนแดงแท้ ๆ เป็นส่วนใหญ่ ส่วนในเม็กซิโกก็มีชนอินเดียนแดงอยู่มากเช่นกัน สำหรับในประเทศอื่น ๆ ได้มีการผสมกันระหว่างชนต่าง ๆ อย่างมากในระยะ 2 - 3 ศตวรรษที่ผ่านมา และประชากรส่วนใหญ่จะประกอบด้วย พวกเมสติโซ (Mestizo) ซึ่งเป็นชนเลือดผสมระหว่างชาวยุโรปและชนพื้นเมืองอินเดียนแดง มีประเทศเดียวที่ประชากรส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากชาวยุโรปแท้ ๆ โดยมากเป็นพวกสเปนญ คือ คอสตาริกา ในเบลีซ ประชากรส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากพวกแอฟริกัน และยังมีพวกนี้ในปานามา และตาม

ชายฝั่งแคริบเบียนของคอสตาริกา ฮอนดูรัสและนิการากัวด้วย พวกทาสแอฟริกันถูกนำเข้ามา
มายังแถบชายฝั่งแคริบเบียนของอเมริกากลาง โดยชาวอังกฤษที่เข้ามาคิดไม่ในคณัตนศตวรรษ
ที่ 17 รวมทั้งพวกที่อพยพมาจากหมู่เกาะอินดิสตะวันตกเพื่อเข้ามาทำงานในไร่กล้วยและซุก
คลองปานามาในต้นศตวรรษที่ 20 ด้วย

ตาราง 5.3 ประชากรของบางประเทศในอเมริกากลางแยกตามเชื้อชาติ

ประเทศ	ร้อยละของประชากรทั้งหมด				
	อินเดียนแดง	เมสทิโซ	ยุโรป	แอฟริกันและมุลัทโต	เอเชีย
คอสตาริกา	1	17	80	22	—
เอลซัลวาดอร์	11	78	11	—	—
กัวเตมาลา	60	35	5	—	—
เม็กซิโก	30	60	10	—	—
นิการากัว	5	69	17	9	—
ปานามา	10	65	11	13	1

ที่มา :Ibid., Table.23.

ในอเมริกาใต้พวกอินเดียนแดงแท้ ๆ พบมากในประเทศแถบเทือกเขาแอนดีส
คือโบลิเวีย เอกวาดอร์และเปรู พวกเมสทิโซก็พบมากในประเทศเหล่านี้และยังเป็น
ประชากรกลุ่มใหญ่ที่สุดในโคลัมเบีย ปารากวัยและเวเนซุเอลา ส่วนในบราซิลประชากร
ส่วนใหญ่เป็นพวกที่สืบเชื้อสายมาจากชาวโปรตุเกสที่เข้ามาตั้งถิ่นฐาน ส่วนพวกที่สืบเชื้อสาย
มาจากชาวอิตาลีและเยอรมันก็พบมากเช่นกัน โดยเฉพาะบริเวณทางใต้และตะวันออกเฉียง-
ใต้ของประเทศ ชาวยุโรปอพยพมายังบราซิลกันมากในระหว่างครึ่งหลังของศตวรรษที่ 19
และในต้นศตวรรษที่ 20 เมื่อมีความต้องการแรงงานในเขตปลูกกาแฟมาก

ตาราง 5.4 ประชากรบางประเทศในอเมริกาใต้แยกตามเชื้อชาติ

ประเทศ	ร้อยละของประชากรทั้งหมด				
	อินเดียนแดง	เมสทิโซ	ยุโรป	แอฟริกันและมุลatto	เอเชีย
โบลิเวีย	53	32	15	-	-
บราซิล	2	11	51	36	-
โคลัมเบีย	7	68	20	5	-
เอกวาดอร์	60	22	15	-	-
ปารากวัย	3	97	-	-	-
เปรู	46	38	15	-	1
สุรินัม	33	-	1	42	54
เวเนซุเอลา	3	67	20	10	-

ที่มา: Ibid., Table. 24.

พวกที่สืบเชื้อสายมาจากแอฟริกันพบมากตามชายฝั่งตะวันออกเหนือของบราซิล ชายฝั่งที่ต่ำของโคลัมเบีย เอกวาดอร์ เวเนซุเอลา และยังมีพบในสุรินัม กายอานากิอานาฝรั่งเศส พวกทาสจากแอฟริกาถูกนำเข้ามาทำงานในสวนขนาดใหญ่แถบนี้ ในปี 1834 มีการเลิกทาสในกายอานา แต่ในบราซิลเพิ่งมาเลิกในปี 1888

ชาวเอเชียจัดเป็นประชากรที่สำคัญในสุรินัมและกายอานา ในสุรินัมประชากรร้อยละ 73 สืบเชื้อสายมาจากชาวอินเดียนที่เข้ามาทำงานในสวนขนาดใหญ่ภายหลังการเลิกทาสแอฟริกันแล้ว อีกร้อยละ 16 เป็นชาวอินโดนีเซียซึ่งส่วนใหญ่มาจากเกาะชวา และเข้ามาทำงานเช่นเดียวกับชาวอินเดียน ประมาณร้อยละ 2 ของประชากรสุรินัมเป็นชาวจีน ส่วนในกายอานาประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหมดเป็นชาวอินเดียน ซึ่งบางส่วนยังทำงานในสวนขนาดใหญ่ และบางส่วนได้กลายเป็นชาวไร้อิสระ อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ของชาวอินเดียนกับกลุ่มเชื้อชาติ

อื่น ๆ ในประเทศก็ไม่ได้ดำเนินไปทั่วทุกที่ตลอด

ในแปซิฟิกเขตร้อน ประชากรตามเกาะต่าง ๆ ในมหาสมุทรแปซิฟิกมีเชื้อสายที่สำคัญเป็น 3 พวกคือ เมลानीเซียน (Melanesians) ไมโครนีเซียน (Micronesians) และโพลินีเซียน (Polynesians) (ยังมีการถกเถียงกันว่าพวกนี้มาจากไหนและมาถึงหมู่เกาะเหล่านี้เมื่อใด) และเมื่อเร็ว ๆ นี้ก็ได้มีชาวยุโรปและเอเชียเข้ามาผสมอีกด้วย ชนกลุ่มต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ตามเกาะต่าง ๆ นี้ได้ผสมกันอย่างกว้างขวาง เช่นในหมู่เกาะฮาวายซึ่งมักจะใ้ชื่อว่าเป็น "The Melting Pot of Pacific" การสำรวจประชากรของฮาวายครั้งแรกในปี 1832 มีประชากร 130,000 คน เกือบทั้งหมดเป็นชาวฮาวายแท้ ๆ ที่มีเชื้อสายโพลินีเซียน ซึ่งเชื่อกันว่าได้มาถึงหมู่เกาะฮาวายภายหลังปี 400 นับแต่มีการสำรวจครั้งแรกแล้วประชากรของหมู่เกาะฮาวายได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่อัตราส่วนของชาวฮาวายแท้ ๆ กลับลดลงอย่างมาก และในปัจจุบันมีเหลืออยู่น้อยมาก ประมาณกลางศตวรรษที่ 19 การขาดแคลนแรงงานในไร่่อ้อยและสับปะรดทำให้ต้องการแรงงานจากส่วนอื่น ๆ ของโลก ปรากฏว่ามีแรงงานจากโปรตุเกส สเปน นอร์เว และเยอรมันเข้ามาทำงานในสวนขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตามค่าจ้างแรงงานของชาวยุโรปสูง จึงได้มีการนำแรงงานจำนวนมากจากเอเชียเข้ามา โดยเฉพาะญี่ปุ่น จีนและฟิลิปปินส์ จึงได้มีการผสมกันอย่างกว้างขวาง แต่ความสัมพันธ์ระหว่างคนเชื้อชาติต่าง ๆ ในฮาวายก็เข้ากันได้อย่างดี ส่วนในหมู่เกาะฟีจีประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรสืบเชื้อสายมาจากผู้อพยพชาวอินเดีย ส่วนในหมู่เกาะอื่น ๆ จะพบชาวเอเชียไม่น้อยกว่าในหมู่เกาะฮาวายและฟีจี อย่างไรก็ตามจะพบชาวจีนกลุ่มเล็ก ๆ เข้ามาทำการค้าขายกระจายตามเกาะต่าง ๆ ส่วนในหมู่เกาะนิวคาลิโดเนีย (New Caledonia) มีประชากรที่เป็นชาวยุโรปประมาณ 1 ใน 3 ของประชากรทั้งหมด

ในเอเชียเขตร้อน ประชากรส่วนใหญ่จะเป็นพวกเชื้อสายคอเคซอยด์และมองโกลอยด์ แนวแบ่งระหว่างสองเชื้อสายนี้จะไปตามพรมแดนระหว่างอินเดียและพม่าโดยประมาณ พวกคอเคซอยด์จะพบอยู่ทางตะวันตก และพวกมองโกลอยด์พบอยู่ทางตะวันออกของแนวแบ่งนี้ แต่ภายในสองเชื้อสายนี้ก็ยังมี ความแตกต่างกันอย่างมาก โดยเฉพาะในเรื่องของภาษาและ

ศาสนา ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะบางประเทศที่มีลักษณะของพหุสังคม (Plural Societies)

การอพยพในอดีตมีผลทำให้เกิดพหุสังคมที่ประกอบด้วย เชื้อชาติ วัฒนธรรม ศาสนา และภาษาที่แตกต่างกัน ในหลายบริเวณของเอเชียเขตร้อน เช่น ในมาเลเซีย ตะวันตกประชากรจะประกอบด้วย 3 เชื้อชาติใหญ่ ๆ มี มาเลย์ จีนและอินเดีย แต่ละเชื้อชาติมีศาสนาและภาษาของตนเอง การแต่งงานผสมกันมีน้อยมาก อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเชื้อชาติต่าง ๆ เหล่านี้โดยทั่วไปก็เข้ากันได้ก็พอสมควร รูปแบบประชากรของมาเลเซียตะวันตกในปัจจุบัน เกิดจากการอพยพของชาวจีนและอินเดียจำนวนมากในระหว่างการปกครองของอังกฤษบนคาบสมุทรมลายูและการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 การค้นพบแหล่งแร่ที่บุกอันอุดมสมบูรณ์บนคาบสมุทรมลายู ทำให้มีการหลั่งไหลของชาวจีนเข้ามาทำงานในช่วงหลังของศตวรรษที่ 19 และตอนต้นของศตวรรษที่ 20 ส่วนชาวอินเดียหลั่งไหลเข้ามาพร้อมกับการพัฒนาการเกษตร โดยเฉพาะการเก็บโตของอุตสาหกรรมยางพาราในระหว่างศตวรรษที่ 20 สำหรับในสิงคโปร์ประชากรส่วนใหญ่ประกอบด้วย 3 เชื้อชาติใหญ่ ๆ เช่นเดียวกับกับมาเลเซียตะวันตก แต่จะมีจำนวนคนจีนมากกว่าชาวมาเลย์อันเนื่องมาจากการแยกตัวของสิงคโปร์ออกจากสหพันธรัฐมาเลเซียในปี 1965

ศรีลังกาก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีสังคมเป็นแบบพหุสังคม พวกสิงหลที่พูดภาษาสิงหล (Sinhalese) ซึ่งนับถือศาสนาพุทธ อพยพมาจากทางเหนือเข้ามาครอบครองเกาะนี้ในระหว่างศตวรรษที่ 6 ก่อนคริสต์ศักราชและเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ส่วนทางตอนเหนือของเกาะเป็นที่อยู่ของพวกทมิฬที่พูดภาษาทมิฬ (Tamils) ที่นับถือศาสนาฮินดูและเข้ามาจากประเทศอินเดียมาแล้ว นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างระหว่างพวกศรีลังกาทมิฬ (Srilanka Tamils) ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากพวกที่อพยพมาในอดีต และพวกอินเดียทมิฬ (Indian Tamils) ซึ่งเพิ่งเข้ามาทำงานตามสวนขนาดใหญ่ในระยะหลังมาก แม้ว่าทั้งสองพวกนี้จะมีภาษาและขนบธรรมเนียมอันพื้นฐานเช่นเดียวกัน แต่ในอดีตสองพวกนี้มีความสัมพันธ์ที่ต้อกันน้อยมาก ชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ ก็มีพวกมัวร์ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากพวกอาหรับที่นับถือศาสนาอิสลามและเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเกาะนี้หลายศตวรรษมาแล้ว เมื่อพวกอาหรับคุมกรุงศรีลังกาส่วนใหญ่

ในมหาสมุทรอินเดีย พวกมัวร์ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ตามชายฝั่ง ชนกลุ่มเล็ก ๆ อีกกลุ่มเป็นพวกที่สืบเชื้อสายมาจากการแต่งงานระหว่างผู้ตั้งถิ่นฐานชาวทิพย์ โปรตุเกสในระยะแรก ๆ กับพวกเอเชียบนเกาะ ชุมชนของพวกสิงหลและทมิฬจะแยกจากกันเนื่องจากมีความแตกต่างกันทั้งด้านศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม แม้พวกศรีลังกาทมิฬเป็นพลเมืองของศรีลังกา แต่พวกอินเดียทมิฬก็ไม่ได้รับการยอมรับเข้าเป็นพลเมือง สถานะของชาวอินเดียทมิฬเป็นเรื่องยากในระหว่างรัฐบาลศรีลังกาและอินเดีย อย่างไรก็ตามในปี 1964 ได้มีการทำข้อตกลงกันซึ่งรัฐบาลอินเดียได้ยอมรับพวกอินเดียทมิฬจำนวน 525,000 คน กลับเป็นพลเมืองของตน ในขณะที่ศรีลังกายอมรับอีก 300,000 คน เป็นพลเมืองของตน แต่ก็ยังมีอินเดียทมิฬอีก 150,000 คน ที่ข้อตกลงนี้ไม่ได้มีผลบังคับด้วย สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างพวกสิงหลและทมิฬเข้ากันได้ไม่ค่อยดีนัก ในปี 1957 ได้มีกฎหมายออกมาให้ใช้ภาษาสิงหลเป็นภาษาราชการ ซึ่งทำให้พวกทมิฬไม่พอใจ และในปี 1958 ก็ได้เกิดการจลาจลรุนแรงทั้งในเมืองโคลัมโบและคามเมืองอื่น ๆ ความวุ่นวายนี้ยังเกิดขึ้นเป็นครั้งเป็นคราวต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันด้วย ในปี 1966 จึงได้มีการยอมรับภาษาทมิฬเป็นภาษาราชการอีกภาษาหนึ่ง ใช้กันในบริเวณทางตอนเหนือและตะวันออกของประเทศ

ในแอฟริกาเซทร้อน ประชากรส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยเชื้อชาตินิกรอยด์ และเมื่อไม่นานมานี้ก็ได้มีกลุ่มชนอื่น ๆ เข้าไปตั้งถิ่นฐานในแอฟริกาด้วย สำหรับพวกนิกรอยด์นั้นประกอบไปด้วยหลายชาติพันธุ์คือ

1. ปิกมีหรือนิกริลโลส (Pigmies หรือ Negrillos) เป็นกลุ่มชนที่มีอายุเก่าแก่มากที่สุดกลุ่มหนึ่ง มีรูปร่างเล็ก เตี้ย มีความสูงโดยเฉลี่ยไม่ถึง 150 เซนติเมตร คำรังสีพิวยการเก็บของป่า ล่าสัตว์ อาศัยอยู่เป็นกลุ่มเล็ก ๆ กระจุกกระจายในเขตป่าศูนย์สูตรตอนกลางของทวีป ในบริเวณลุ่มแม่น้ำซาฮารี ประมาณกันว่ามีเหลือประมาณ 150,000 คน

2. บุชแมน (Bushmen) เป็นกลุ่มชนที่เก่าแก่อีกกลุ่มหนึ่ง เชื่อกันว่าบรรพบุรุษของพวกนี้เคยอาศัยอยู่ในแอฟริกากลางและตะวันออก แต่ในปัจจุบันจะพบเฉพาะในแถบ

ทะเลทรายคาลาฮารี จะมีรูปร่างเล็ก เช่นเดียวกับพวกบีโกมีและยังดำรงชีพด้วยการเก็บของป่า
ประมาณกันว่ายังมีพวกนี้ประมาณ 55,000 คน

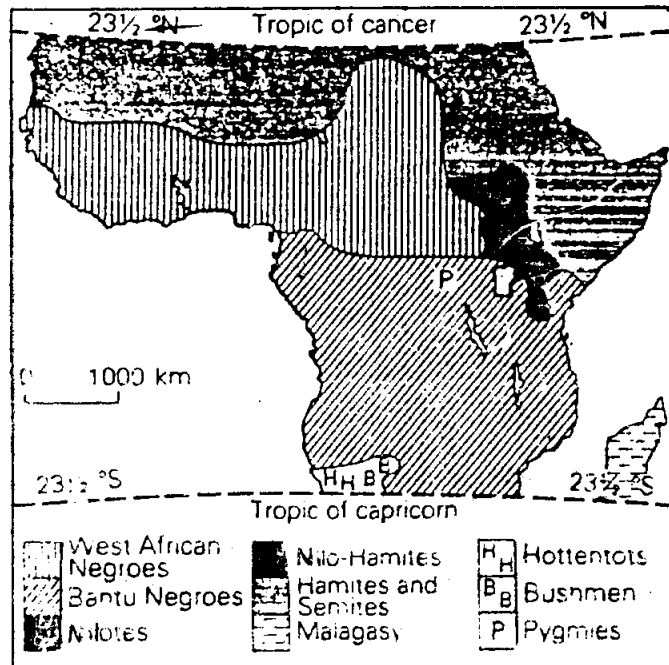
3. ฮอตเทนต์อต (Hottentot) เชื่อว่าเป็นพวกที่มีความเกี่ยวข้องกับพวก
บุษเมน จึงมีลักษณะทั่ว ๆ ไปคล้ายกันแต่จะสูงกว่าพวกบุชเมน พบอยู่ในแอฟริกาตะวันตก-
เฉียงใต้ มีอาชีพเลี้ยงสัตว์เร่ร่อน จัดเป็นชนกลุ่มแรก ๆ ที่เข้ามาติดต่อกับผู้ตั้งถิ่นฐานชาว
ยุโรปจึงได้มีการผสมกับชาวยุโรปและเอเชียที่เข้ามาอาศัยในเขตนี้

4. บันตู (Bantu) เป็นชาติพันธุ์ใหญ่ที่สุดในทวีป อาศัยอยู่ทางใต้ของเส้น
ศูนย์สูตร ซึ่งจะแบ่งแยกได้เป็น 3 พวก คือ พวกบันตูตะวันตกจะอยู่ในป่าของที่ราบลุ่มแม่น้ำ
ซาฮารี ส่วนใหญ่ทำการเพาะปลูก เช่น เผ่าฟัง (Fang) ในกาบอง ส่วนพวกบันตูใต้และ
ตะวันออกดำรงชีพด้วยการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ บันตูใต้ได้แก่ เผ่าซูลู (Zulu) ใน
สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ บันตูตะวันออกได้แก่ เผ่าบากันดา (Baganda) ในยูกันดา และ
คิกูยา (Kikuya) ในคีนยา

5. นิโกรในแอฟริกาตะวันตก (West African Negroes) บางทีเรียกว่า
True Negroes พบอยู่ทางตะวันตกของทวีป มักมีอาชีพเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ มีเผ่า
แยกย่อยออกไปมากมาย เช่น โยรูบา (Yoruba) ในไนจีเรีย โวลอฟ (Wolof) ใน
เซเนกัล ในอดีตเคยรวมกันเป็นอาณาจักรบางอาณาจักรค่อนข้างใหญ่และมีอิทธิพลมากพอสมควร

นอกจากนั้นแอฟริกายังเป็นทวีปที่เป็นที่อยู่ของพวกกลุ่มชนที่ไม่ใช่เชื้อชาตินิโกรยัด
อีก เช่น พวกเซไมท์ แซไมท์ ชาวยุโรปและชาวเอเชียด้วย

6. เซไมท์ (Semites) ทั้งกลุ่มเซไมท์และแซไมท์มีเชื้อสายคอเคซอยด์
และจะรวมเรียกง่าย ๆ ว่าพวกอาหรับ (Arabs) กลุ่มเซไมท์ส่วนใหญ่จะพบอยู่ในบริเวณ
แห้งแล้งและกึ่งแห้งแล้งทางตอนเหนือ ดำรงชีพด้วยการเลี้ยงสัตว์แบบเร่ร่อนหรือบางกลุ่ม
อาจจะทำการเพาะปลูกแบบถาวรตามโอเอซิสต่าง ๆ อิทธิพลอาหรับยังเห็นได้อีกตามแถบ

รูป 5.4 ชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในแอฟริกาเขตร้อน
ที่มา : Ibid., p.58.

ชายฝั่งของภูมิภาคแอฟริกาตะวันออกและบนเกาะแซนชิบาร์ ซึ่งพวกพ่อค้าอาหรับได้เคยทำการค้าในแถบนี้เมื่อหลายศตวรรษมาแล้ว

7. แฮไมท์ (Hamites) เชื่อกันว่าเป็นพวกจากเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ที่ข้ามมายังแอฟริกา แฮไมท์แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ แฮไมท์ทางเหนือและทางตะวันออก กลุ่มแฮไมท์ทางเหนือได้แก่ ทัวเรก (Tureg) และฟูลานี (Fulani) ทัวเรกอาศัยอยู่ทางตอนกลางของทะเลทรายสะฮาราปัจจุบันมีเหลืออยู่น้อย ส่วนพวกฟูลานี ซึ่งมีจำนวนประชากร 6 ล้านคนนั้นเคยอาศัยในเขตสะวันนาของซูดาน และเมื่อไม่นานมานี้ได้อพยพลงไปทางใต้บริเวณตอนเหนือของแคเมอรูน ส่วนแฮไมท์ทางตะวันออกได้แก่ ซาคี-พันซ์อียิปต์ในอียิปต์ กัลลา (Galla) ในเอธิโอเปีย เป็นต้น

8. ไนโลเทสและไนโลแฮไมท์ (Nilotes and Nilo-hamites) ชนกลุ่มนี้เป็นพวกผสมระหว่างพวกนิกรอยด์และสืบเชื้อสายจากแฮไมท์ จะพบอยู่ในซูดานและลุ่มแม่น้ำไนล์ตอนบน เผ่าที่รู้จักกันดีเช่น มาไซ (Masai) เทอร์คานา (Turkana) การค้ารังสีฟอาจจะเป็นการเลี้ยงสัตว์แบบเร่ร่อนหรือเพาะปลูก

9. กลุ่มชาวยุโรปและเอเชีย เมื่อไม่นานมานี้ก็มีกลุ่มชนอื่น ๆ เข้ามาตั้งถิ่นฐานในบางบริเวณของแอฟริกาเขตร้อน ชาวยุโรปได้เข้ามาอยู่ในที่สูงของแอฟริกาตะวันออกและแอฟริกากลางซึ่งมีอุณหภูมิปานกลาง ชาวอินเดียนก็เข้ามาอยู่กันมากโดยเฉพาะในแอฟริกาตะวันออก และเกาะมอริเชียส มาดากัสการ์

5.4 การเพิ่มของประชากร

มีปัจจัยสำคัญ 3 ประการที่ทำให้ขนาดของประชากรในประเทศหรือพื้นที่หนึ่ง ๆ เปลี่ยนไปคือ การเกิด การตายและการอพยพของประชากร ทั้ง 3 ปัจจัยนี้การเกิดและการตายจัดว่าสำคัญกว่าการอพยพของประชากรมาก ในปัจจุบันจะพบว่าในทุกส่วนของโลกจะมีการเกิดมากกว่าการตาย ความแตกต่างระหว่างอัตราการเกิดและการตายก็คือการ

ตาราง 5.5 อัตราการเกิด การตายของประชากร (ต่อ 1,000 คน) ในปี 1985 ในบางประเทศของเขตร้อน

ประเทศ	อัตราการเกิด	อัตราการตาย	ประเทศ	อัตราการเกิด	อัตราการตาย
หมู่เกาะอันดอร์ร่า			เอธิโอเปีย		
ไลบีเรีย	35	13	ฟิลิปปินส์	33	8
สาธารณรัฐไลบีเรีย	32	7	อินโดนีเซีย	32	12
อเมริกากลาง			ไทย	26	8
นิการากัว	43	10	แอฟริกา		
เม็กซิโก	33	7	ไนจีเรีย	50	16
ปานามา	26	5	ยูกันดา	50	17
อเมริกาใต้			มาดากัสการ์	48	20
เอกวาดอร์	35	7	เซเชลล์	48	25
เวเนซุเอลา	31	5	กานา	46	14
บราซิล	29	8	ซามัว	45	15
โคลัมเบีย	27	7	คินยา	34	13

ที่มา : World Bank, World Development Report 1987, 1987, Table.28.

เพิ่มของประชากรตามธรรมชาตินั่นเอง

เป็นการยากที่จะใกล้ชิดที่ถูกต้องในโลกเขตร้อน แต่ดูเหมือนว่าส่วนใหญ่ของเขตร้อนอัตราการเพิ่มของประชากรที่อยู่ในปัจจุบันจะสูงกว่าอัตราเพิ่มโดยเฉลี่ยของโลก แม้ว่าในอดีตการอพยพจะมีบทบาทสำคัญที่ช่วยเพิ่มประชากรของเขตร้อนในบางเขต แต่การเพิ่มในปัจจุบันส่วนใหญ่มาจากการเพิ่มตามธรรมชาติ

5.4.1 อัตราการตาย หมายถึงจำนวนคนตายต่อประชากร 1,000 คนใน 1 ปีนั้น จะพบว่าการลดลงของอัตราการตายของประชากรในเขตร้อนเริ่มช้ามากกว่าในเขตอื่น ๆ ของโลก และอัตราการตายที่สูงกว่าอัตราเฉลี่ยของโลกยังพบอยู่ในเขตร้อน โดยเฉพาะประเทศในแอฟริกา การที่อัตราการตายยังสูงต่อเนื่องมานั้นส่วนใหญ่เกิดจากมาตรฐานการครองชีพที่ต่ำ อุปกรณ์รักษาโรคยังมีไม่เพียงพอจึงทำให้ไม่สามารถควบคุมโรค เช่น มาเลเรีย ไข้เหลืองและโรคเกี่ยวกับลำไส้ นานาชนิดได้ โดยเฉพาะอัตราการตายของเด็กที่มีอายุต่ำกว่าหนึ่งปีในหลายประเทศของภูมิภาคแอฟริกาเขตร้อนสูงกว่า 100 ต่อ 1,000 คน และในบางประเทศสูงกว่า 200 การมีโรงพยาบาลที่ดี ความสามารถในการควบคุมโรคได้และปัจจัยอื่น ๆ ช่วยลดอัตราการตายลงอย่างรวดเร็ว เช่น ในศรีลังกาอัตราการตายลดลงจาก 22 : 1,000 คนในปี 1945 เหลือเพียง 8 : 1,000 คนในปี 1965 และเมื่อเร็ว ๆ นี้มีการลดลงอย่างรวดเร็วของอัตราการตายในหมู่เกาะอินดิสตะวันตก เช่น ที่บาร์เบโดสอัตราการตายลดลงจากกว่า 30 : 1,000 คนในปี 1920 เป็นน้อยกว่า 8 คนต่อ 1,000 คนในปี 1970

5.4.2 อัตราการเกิด หมายถึงจำนวนคนที่เกิดต่อประชากร 1,000 คนใน 1 ปี จะพบว่าส่วนใหญ่ของประเทศเขตร้อน อัตราการเกิดต่อปีจะสูงกว่าอัตราการเกิดเฉลี่ยของโลก มีปัจจัยหลายประการที่ทำให้อัตราการเกิดสูง แม้ว่าจะมีความแตกต่างจากบริเวณหนึ่งไปยังอีกบริเวณหนึ่งก็ตาม เช่น

1. ส่วนใหญ่ของโลกเขตร้อนมีประเพณีนิยมที่จะแต่งงานเมื่ออายุยังน้อย เช่น

ในอินเดียประมาณร้อยละ 80 ของผู้หญิงจะแต่งงานเมื่ออายุ 18 ปี การแต่งงานเร็วทำให้มีโอกาสมีบุตรได้มาก

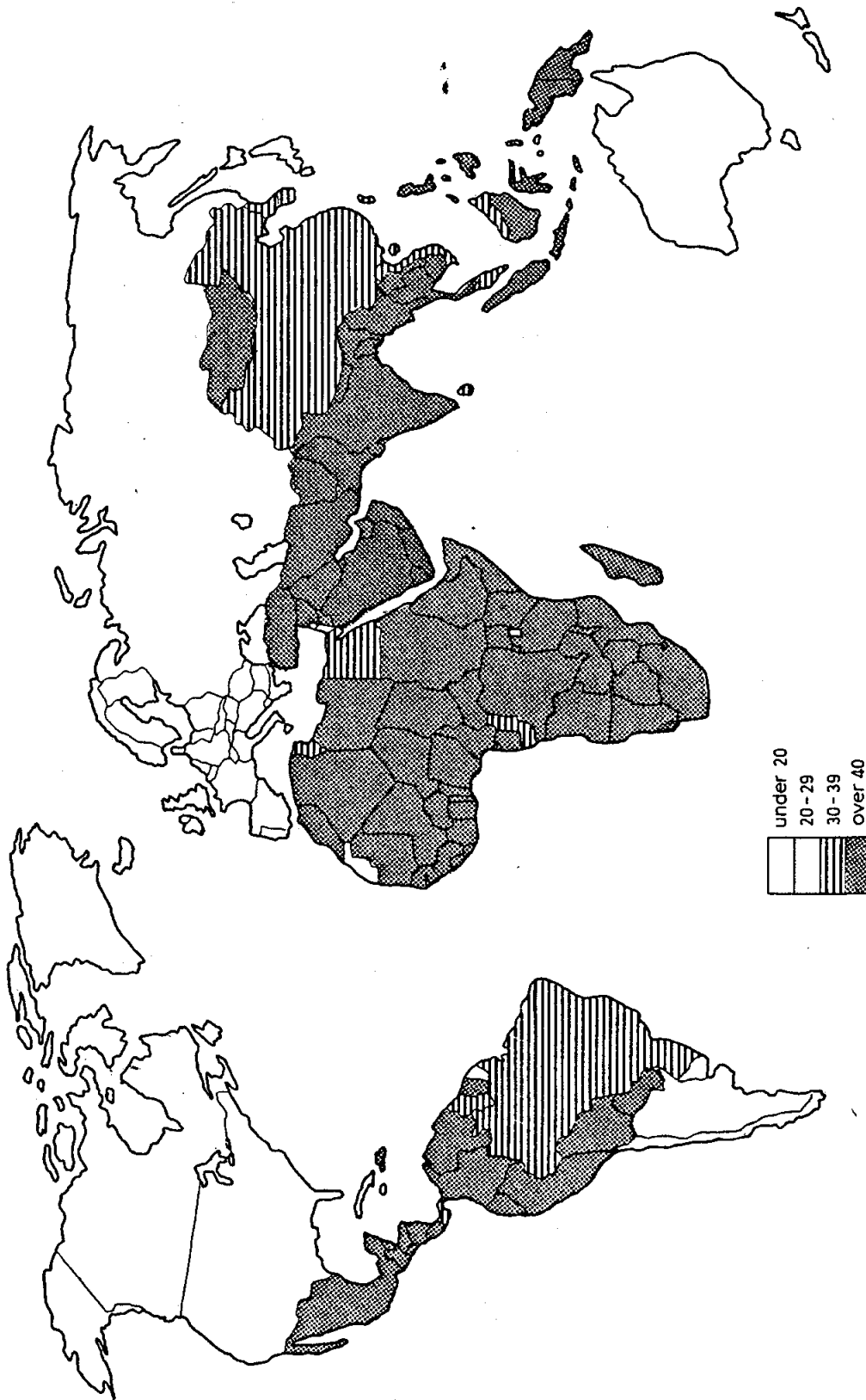
2. ในหลายบริเวณของโลกเขตร้อนนิยมมีครอบครัวใหญ่ ในอดีตเด็ก ๆ จะมีอัตราการตายสูงก่อนที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีบุตรมากเพื่อจะมั่นใจว่าในที่สุดจะมีบุตรเหลืออยู่บ้าง ยิ่งกว่านั้นในสังคมเกษตรกรรมทั้งเก็บงานส่วนใหญ่ทำด้วยมือการมีครอบครัวใหญ่มีประโยชน์เพราะเป็นแหล่งแรงงานราคาถูก

3. บางบริเวณของเขตร้อน โดยเฉพาะในลาตินอเมริกาและแอฟริกาผู้ชายจะได้รับการยกย่องถ้าสามารถมีบุตรได้มาก ๆ

4. ในพื้นที่ส่วนใหญ่ของเขตร้อนยังไม่ได้เริ่มการวางแผนครอบครัวหรือเพิ่งเริ่มเมื่อไม่นานมานี้เอง และทำที่ต่อการวางแผนครอบครัวก็มีต่าง ๆ กัน บางศาสนา เช่น ศาสนาคริสต์นิกายโรมันแคธอลิกและอิสลาม ในอดีตก็ขัดขวางการจำกัดขนาดของครอบครัวอย่างรุนแรง

5.4.3 ปัญหาการเพิ่มของประชากร การเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็วในประเทศกำลังพัฒนาของเขตร้อนจัดเป็นปัญหาที่สำคัญมาก และเป็นอุปสรรคต่อความพยายามที่จะปรับปรุงมาตรฐานการครองชีพของประชากรในประเทศมาก ประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วหมายถึงในแต่ละปีจะต้องผลิตอาหารให้มากขึ้น เพื่อนำมาเลี้ยงประชากรส่วนที่เพิ่มมากขึ้น จะต้องใช้เงินมากขึ้นในด้านการศึกษา การสาธารณสุขเพียงเพื่อจะรักษามาตรฐานการครองชีพให้เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และยังคงจำเป็นต้องมีการสร้างงานให้มากขึ้น ประเทศในเขตร้อนเหล่านี้ตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้ก็ จึงพยายามลดอัตราการเกิดของประชากรโดยการรณรงค์เพื่อการวางแผนครอบครัว ในปัจจุบันยังมีเพียงไม่กี่ประเทศที่การรณรงค์เรื่องนี้เริ่มได้ผล

ในอเมริกาเขตร้อน ประชากรในภูมิภาคนี้กำลังเพิ่มขึ้นในอัตราที่เร็วกว่า

รูป 5.5 อัตราการเพิ่มของประชากรโลก (ต่อพันคน)
 ที่มา : Reed, Op. Cit., p.22.

ในส่วนอื่น ๆ ของโลก เนื่องจากอัตราการเกิดยังสูงมาก ในขณะที่อัตราการตายกำลังจะต่ำกว่าในส่วนใหญ่ของเขตร้อนอื่น ๆ บรรดาประเทศในอเมริกาใต้และอเมริกากลางที่ประชากรนับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันแคธอลิกนั้น อัตราการเกิดสูงกว่า 40 ต่อ 1,000 คน และแนวโน้มที่จะลดลงมีน้อย ส่วนอัตราการตายในปัจจุบันน้อยกว่า 20 : 1,000 คน และในบางประเทศน้อยกว่า 10 คน บางประเทศที่ยังคงมีอัตราการตายสูง เช่น โบลิเวีย ซึ่งประชากรส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากพวกอินเดียนแดง

ในหมู่เกาะอินทิสตะวันตก อัตราการเพิ่มของประชากรช้ากว่าประเทศในอเมริกาใต้และอเมริกากลาง เนื่องจากอัตราการเกิดที่ต่ำกว่า ส่วนอัตราการตายในปัจจุบันต่ำกว่า 10 : 1,000 คน แม้ว่าเมื่อ 50 ปีที่ผ่านมาอัตราการตายสูงกว่า 2 เท่าของอัตราในปัจจุบันก็ตาม อัตราการตายที่ต่ำมากแสดงให้เห็นถึงการปรับปรุงสภาพสุขอนามัย ยกเว้นในเกาะไฮติ ซึ่งสภาพเศรษฐกิจและสังคมล่าหลังมากที่สุด ในหมู่เกาะอินทิสตะวันตก จากอัตราการเพิ่มของประชากรนี้ ทำให้รัฐบาลของหลาย ๆ ประเทศให้ความสนับสนุนในการวางแผนครอบครัว ซึ่งได้เริ่มประสบผลสำเร็จบ้างแล้วในการลดอัตราการเกิด

ในแอฟริกาเขตร้อน ปรากฏว่าอัตราการเกิดสูงที่สุดกว่าบริเวณอื่น ๆ ของโลก แต่อัตราการตายที่สูงควรมีผลทำให้อัตราการเพิ่มของประชากรช้ากว่าในส่วนอื่น ๆ ของโลก เขตร้อน โดยมียุทธการเกิดสูงกว่า 40 : 1,000 คน และในบางแห่งสูงเกิน 50 และแนวโน้มที่จะลดลงยังมีน้อย ส่วนอัตราการตายเมื่อเร็ว ๆ นี้มีแนวโน้มลดลงแต่ก็ยังสูง กว่า 20 : 1,000 คน โดยเฉพาะอัตราการตายในวัยเด็กยังสูงโดยโรคมมาเลเรีย ปอดบวม และหัด เป็นต้น อายุขัยเฉลี่ยของประชากรส่วนใหญ่ต่ำกว่า 50 และในบางประเทศน้อยกว่า 40 เปรียบเทียบกับในหมู่เกาะอินทิสตะวันตกซึ่งอายุขัยเฉลี่ยมากกว่า 60 และในยุโรปตะวันตกประมาณหรือสูงกว่า 70

ในเอเชียเขตร้อน โดยทั่วไปประชากรของประเทศในภูมิภาคนี้ส่วนใหญ่เพิ่มขึ้น มีบางกรณีการเพิ่มเนื่องจากการอพยพเข้ามา เช่น ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประชากร

ของฮ่องกงและมาเก๊าได้รับผู้ลี้ภัยจากจีนแผ่นดินใหญ่เป็นจำนวนมาก จำนวนประชากรจึงเพิ่มจากประมาณ 1 ล้านคนในปี 1941 เป็นกว่า 5.5 ล้านคนในปี 1985 การหลั่งไหลของผู้ลี้ภัยเข้ามาในฮ่องกงเกิดขึ้นในปี 1949 เมื่อจีนเริ่มการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ และมีการอพยพอีกครั้งในปี 1961 - 1962 เมื่อจีนตอนใต้ประสบปัญหาการขาดแคลนอาหาร ในระหว่างปี 1945 - 1964 การเพิ่มของประชากรฮ่องกงโดยการอพยพเข้าเป็นจำนวน 2 ล้านคน อย่างไรก็ตามในประเทศอื่น ๆ ส่วนใหญ่การเติบโตอย่างรวดเร็วของประชากรเป็นผลมาจากอัตราการเพิ่มตามธรรมชาติ ในส่วนใหญ่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้การเกิดยังคงสูงมากมียกเว้นเพียงไม่กี่แห่ง และในบางประเทศอัตราการเกิดยังคงเกิน 30 : 1,000 คน และในบางประเทศมากกว่า 40 คน

ยกเว้นฮ่องกงและสิงคโปร์ซึ่งอัตราการเกิดลดลงอย่างมาก ในสิงคโปร์อัตราการเกิดได้ลดลงจาก 45 : 1,000 คนในปี 1950 เป็น 17 ในปี 1985 ซึ่งเป็นผลจากการรณรงค์เพื่อวางแผนครอบครัว ในปี 1966 รัฐบาลสิงคโปร์ได้รับมติชอบในการวางแผนครอบครัวอย่างเต็มที่โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เข้าช่วย แม้จะได้พยายามดำเนินการดังกล่าวแล้ว แต่ก็คาดกันว่าสิงคโปร์จะมีประชากรเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าใน 20 ปีข้างหน้า ในปี 1985 เนื้อที่ของฮ่องกง 1,045 ตารางกิโลเมตรต่อประชากร 5,548,000 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 5,309 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรทำให้เกิดขาดแคลนทั้งที่ดินเพื่ออยู่อาศัยและน้ำจืด ประชากรส่วนใหญ่ของฮ่องกงต้องอาศัยอยู่ในแฟลตสูงหลายชั้น ส่วนปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงปี 1960 รัฐบาลได้ซื้อน้ำจากจีนแผ่นดินใหญ่ และในปี 1975 ก็ได้เปิดโรงงานผลิตน้ำจืดจากน้ำทะเลขึ้น การวางแผนครอบครัวของฮ่องกงได้เริ่มมาตั้งแต่ปี 1951 ซึ่งมีผลทำให้อัตราการเกิดลดลงจาก 34 : 1,000 คนในปี 1951 เป็น 14 คนในปี 1985

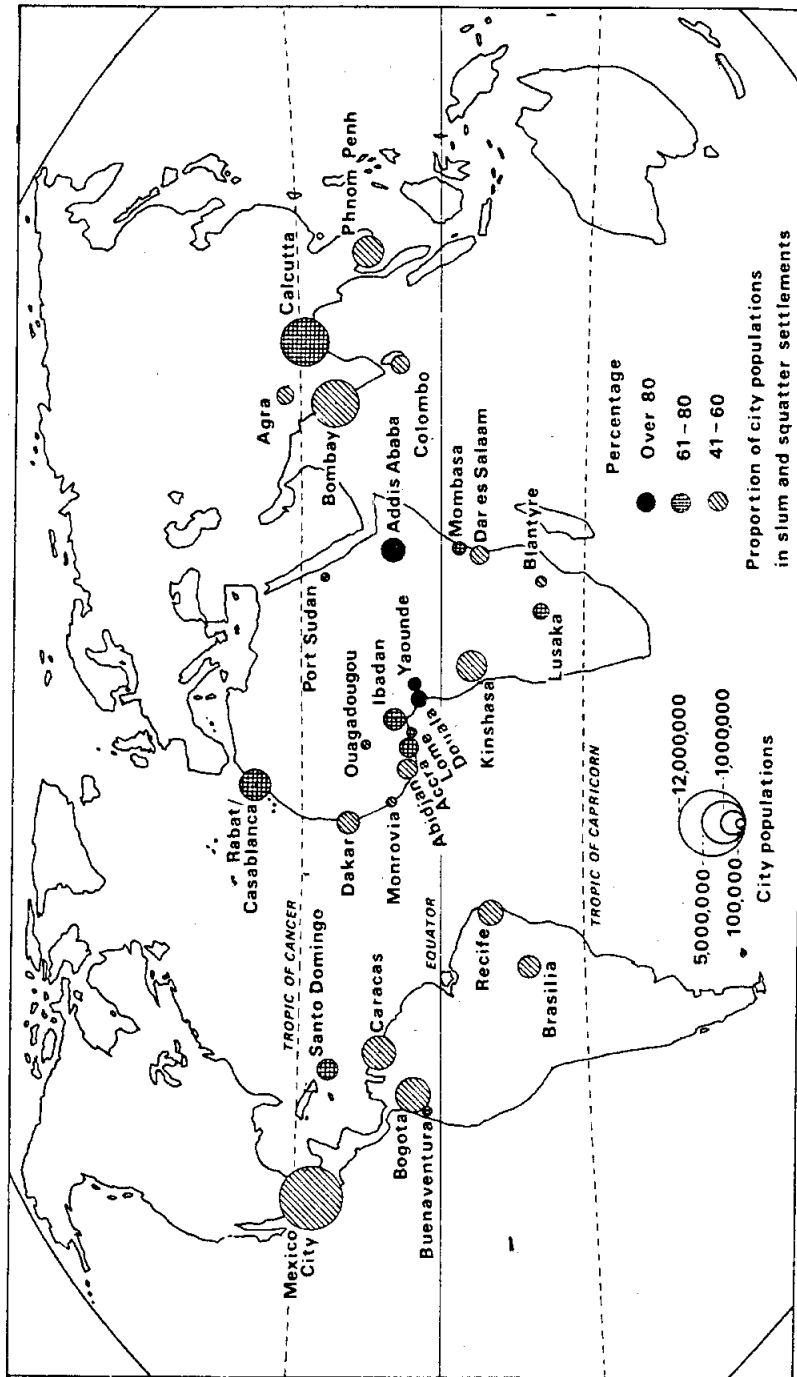
สำหรับประเทศอื่น ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้การตายได้ลดลงอย่างมากในระยะเร็ว ๆ นี้เช่น บรูไน ศรีลังกา พม่า อินโดนีเซีย เวียดนาม ลาว ซึ่งจะทำให้การเพิ่มตามธรรมชาติเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต

ปัญหาการเพิ่มของประชากรรุนแรงมากที่สุดในอินเดีย ประชากรของอินเดียเพิ่มจาก 345 ล้านคนในปี 1947 เป็น 750 ล้านคนในปี 1985 การเพิ่มของประชากรเนื่องจากอัตราการตายที่ลดลงเพราะการปรับปรุงทางการแพทย์ และสาธารณสุขต่าง ๆ อัตราการตายลดลงจาก 27 : 1,000 คนในปี 1955 เป็น 12 คนในปี 1985 และอายุขัยเฉลี่ยก็เพิ่มจาก 32 ปีเป็น 52 ปี ประชากรของอินเดียเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 2 ต่อปี ในค.น.ปี 1970 แต่ละปีจะมีประชากรเพิ่มขึ้นประมาณ 12 ล้านคน เนื่องจากความใหญ่โตของปัญหารัฐบาลอินเดียจึงได้เริ่มการรณรงค์การวางแผนครอบครัวที่กว้างขวางที่สุด เพื่อลดอัตราการเกิดให้ต่ำลง

5.5 การเป็นเมือง

ในระยะไม่นานมานี้ได้เริ่มมีการอพยพของประชากรภายในประเทศที่สำคัญขึ้น คือการอพยพของประชากรจากชนบทเข้ามาในเมือง ทำให้สัดส่วนของประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนเมืองต่อจำนวนประชากรทั้งหมดสูงขึ้น ซึ่งมีผลทำให้เกิดการเป็นเมืองมากขึ้น นิยามของ "เมือง" ใช้นแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ส่วนใหญ่จะไม่เหมือนกัน อย่างไรก็ตามหลักทั่ว ๆ ไปที่ประเทศต่าง ๆ ใช้นี้ก็คือเป็นหลักในการกำหนดขอบเขตของ "เมือง" จะประกอบไปด้วยจำนวนประชากร ความหนาแน่นของประชากร หรืออาชีพของประชากร ในชุมชนนั้น แต่หลักที่ใช้นามากที่สุดคือจำนวนประชากร เช่นในค.น.ยา หองดินโตที่มีประชากรตั้งแต่ 2,000 คนขึ้นไปก็ถือว่าเป็นเมือง ในกานาดิอว่าพื้นที่ ๆ มีประชากรตั้งแต่ 5,000 คนขึ้นไปจึงจะเป็นเมือง ส่วนในมาเลเซียถือว่าต้องมีประชากรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป สัดส่วนของประชากรเมืองหรือชาวเมืองกับชาวชนบทจะแตกต่างจากส่วนหนึ่งของโลกไปยังอีกส่วนหนึ่ง ในส่วนใหญ่ของโลกเขตร้อน สัดส่วนของประชากรที่อาศัยอยู่ในเมืองยังน้อย อย่างไรก็ตามอัตราการเพิ่มของประชากรโดยทั่วไปได้เพิ่มขึ้นในเมืองสูงกว่าในชนบท เช่นในบราซิลระหว่างปี 1940 - 1950 ชาวเมืองได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 49 ส่วนชาวชนบทเพิ่มร้อยละ 18

สาเหตุและผลที่ได้รับจากการเป็นเมือง แม้ว่า การเพิ่มของประชากรเมืองอย่างรวดเร็วจะเนื่องมาจากอัตราการเพิ่มของประชากรตามธรรมชาติก็ตาม แต่สาเหตุสำคัญที่พบในส่วนใหญ่ของประเทศเขตร้อนก็คือ การอพยพของชาวชนบทมายังเมือง เช่น ในบราซิลระหว่างปี 1940 - 1950 การเพิ่มของประชากรในเมืองใหญ่ที่สุด 8 เมืองนั้น เนื่องมาจากการเพิ่มของประชากรตามธรรมชาติเพียงร้อยละ 29 ในขณะที่การอพยพเข้ามาจากชนบทถึงร้อยละ 71 สาเหตุสำคัญที่ทำให้มีการอพยพเข้ามาในเมืองที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ โอกาสในการทำงานมีมากกว่าในชนบท ในบางประเทศ เช่น อินเดีย อัตราการเพิ่มของประชากรตามธรรมชาติสูงมีผลทำให้เกิดสภาพประชากรเกินอย่างรุนแรงในชนบทหลายแห่ง ทำให้เกิดชนที่ไร้ที่ดินจำนวนมาก ในประเทศอื่น ๆ การเพิ่มการใช้เครื่องจักรในการเกษตรทำให้ล้นปริมาณงานลง เช่น ในเปอร์โตริโก ในปี 1950 ประชากรจำนวน 214,000 คนหรือร้อยละ 35.9 ของคนทำงานทั้งหมดทำงานด้านเกษตรกรรม แต่ในปี 1965 มีเพียง 122,000 คนหรือร้อยละ 17.7 ที่ทำงานด้านนี้ ขณะที่โอกาสการทำงานในชนบทไม่ได้เพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น แต่ในประเทศเขตร้อนบางประเทศ ปริมาณงานในเมืองได้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในประเทศที่มีโครงการพัฒนาทางบ้านอุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ที่ตั้งขึ้นส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในเมืองใหญ่หรือรอบ ๆ เมืองใหญ่ นอกจากนี้ความสะดวกสบายในเมืองที่มีมากกว่ายังเป็นแรงดึงดูดให้ชาวชนบทอพยพเข้ามา ในเมืองใหญ่จะมีไฟฟ้า น้ำประปา บริการด้านการแพทย์ สาธารณูปการชนิดต่าง ๆ โอกาสทางการศึกษาที่ดีกว่าในชนบท รวมทั้งการพักผ่อนหย่อนใจต่าง ๆ ก็มีมากกว่า และโดยเฉพาะสิ่งบันเทิงใจต่าง ๆ นี้จะเป็นสิ่งดึงดูดให้คนในวัยหนุ่มสาวอพยพเข้ามาในเมืองมาก ผลที่ติดตามมากก็คือ เกิดปัญหาทางด้านสังคมอย่างรุนแรงในหลายบริเวณของเขตร้อน ปรากฏว่าในเมืองหลายเมืองการให้บริการที่อยู่อาศัย ไฟฟ้า น้ำประปา และสิ่งอื่น ๆ ไม่ได้เพิ่มขึ้นมาตามการเพิ่มของจำนวนประชากร และเมื่ออพยพจากชนบทมาที่อยู่อาศัยอย่างถูกต้องตามกฎหมายไม่ได้ก็เข้ายึดครองที่ดินว่างเปล่าที่พออย่างผิดกฎหมาย จึงทำให้เกิดชุมชนแออัดขึ้นตามรอบนอกของเมืองในเขตร้อน ชุมชนแออัดจะมีชื่อเรียกต่าง ๆ กันไปตามท้องถิ่น ในอินเดียรู้จักในชื่อ "Bustee" ในเปรูเรียกว่า "Barriadas" ในเวเนซุเอลาเรียกว่า

รูป 5.6 จำนวนประชากรในแหล่งชุมชนแออัดที่มากในเมืองใหญ่ ๆ บางเมืองของแอฟริกา
 ที่มา : Dickenson, et al., 1983, p.188.

"Ranchos" ในบราซิลเรียกว่า "Favelas" และในประเทศแอฟริกาที่พูดภาษาฝรั่งเศส เรียกว่า "Bidonvilles" ในปี 1950 ในริโอเดจาเนโรมี Favelas 56 แห่ง มีประชากร 165,000 คน แต่ในปี 1970 Favelas ได้เพิ่มขึ้นเป็น 165 แห่ง มีประชากร 565,000 คน บางประเทศ เช่น แทนซาเนียได้พยายามที่จะสกัดกั้นการอพยพของชาวชนบท เข้ามาในเมือง โดยเจ้าหน้าที่จะล้อมจับผู้อพยพเข้ามาที่ไม่ม้งานทำและส่งกลับไปยังชนบท มาตรการเหล่านี้ดูเหมือนจะไม่เป็นผลในระยะยาวเว้นแต่จะต้องพัฒนาชนบทให้เป็นที่ ๆ เหมาะแก่การอยู่อาศัยมากขึ้น

ในอเมริกาเซตร้อน ได้มีการเพิ่มของประชากรเมืองอย่างรวดเร็ว ปัจจุบัน มากกว่าครึ่งของประชากรทั้งหมดในหลายประเทศของอเมริกาใต้ได้กลายเป็นประชากรเมืองแล้ว ในบรรดาเมืองหลวงต่าง ๆ เช่น ลิมา (Lima) และคารากัส (Caracas) ก็ได้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วเช่นกัน ประชากรของลิมาได้เพิ่มจาก 100,000 คน ในปี 1910 เป็น 650,000 คนในปี 1940 และ 4,164,000 คนในปี 1981 ซึ่งเป็นร้อยละ 23 ของประชากรเปรูทั้งหมด การเติบโตของลิมาอย่างรวดเร็วเมื่อเร็ว ๆ นี้ ก็เนื่องจากการอพยพเข้ามาของประชากรจำนวนมากจากเขตภูเขา และบริเวณที่ยากจนทางตอนในของเปรูนั่นเอง ส่วนคารากัสในปี 1939 มีประชากรเพียง 200,000 คน ในปี 1953 ได้เพิ่มขึ้นเป็น 500,000 คน และเพิ่มเป็น 3,000,000 คนในปี 1981 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 16 ของประชากรทั้งหมดของประเทศ ในระยะ 10 ปีภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีผู้อพยพประมาณ 1 ล้านคนเข้ามาในเวเนซุเอลา และส่วนใหญ่จะตั้งถิ่นฐานอยู่ในคารากัส

สำหรับบราซิลในปี 1980 ร้อยละ 59 ของประชากรจะอยู่ในเมือง ในอดีต การอพยพของชาวยุโรปช่วยทำให้เมืองในบราซิลเติบโตขึ้น แต่ในปัจจุบันการเพิ่มของประชากร ความธรรมชาติและการอพยพของคนจากบริเวณยากจนทางตะวันออกเฉียงเหนือเข้าสู่เมืองใหญ่ ๆ ทำให้เมืองเติบโตอย่างรวดเร็ว เมืองใหญ่ ๆ ของบราซิลจะตั้งอยู่บนหรือใกล้ชายฝั่ง ส่วนบริเวณภายในประเทศอันกว้างขวางจะมีเมืองใหญ่อยู่น้อย ยกเว้นเมืองท่าที่ตั้งบนแม่น้ำที่สำคัญ เช่น มานอส (Manaus) และเมืองหลวงใหม่ บราซิลเลีย (Brasilia) เมืองที่ใหญ่ที่สุด

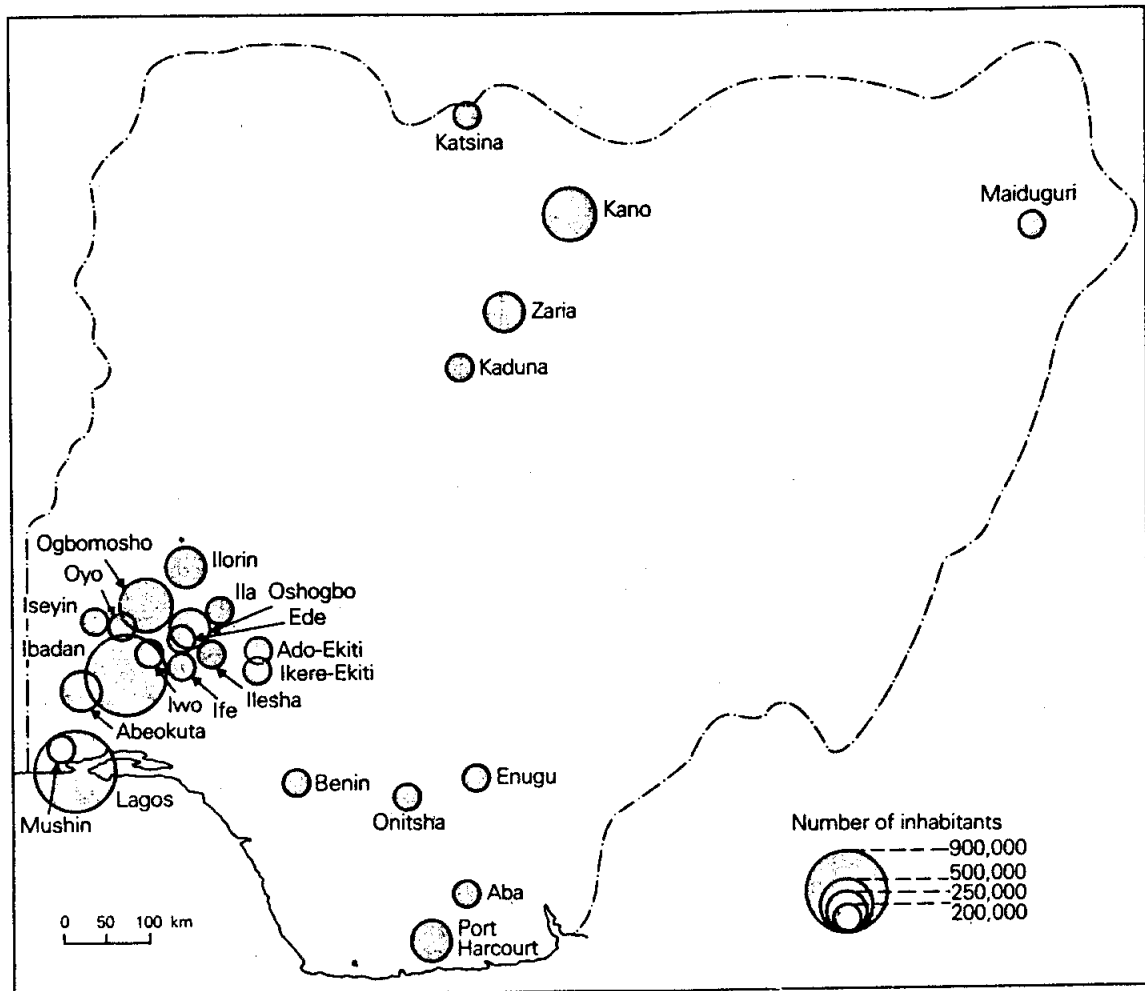

และเติบโตเร็วที่สุดคือเมือง เซาเปาโล ซึ่งมีประชากรกว่า 12 ล้านคน เมืองใหญ่ที่ 2 คือ ริโอเดจาเนโร ส่วนบราซิล มีประชากรประมาณ 1,176,748 คน การตั้งเมืองหลวงใหม่ใกล้ศูนย์กลางทางภูมิศาสตร์ของประเทศเพราะหวังกันว่าจะช่วยดึงดูดประชาชนให้ย้ายออกจากบริเวณชายฝั่งทะเลเข้ามาอยู่ทางตอนในซึ่งจะเป็นหนทางช่วยเปิดแหล่งตอนในของบราซิลด้วย

ส่วนการเติบโตของเมืองในอเมริกากลางก็เป็นไปอย่างรวดเร็วเช่นกัน โดยเฉพาะในเม็กซิโก ช่วงทศวรรษ 1970 ร้อยละ 62 ของประชากรเม็กซิโกจะอาศัยอยู่ในเมือง ระหว่างศตวรรษปัจจุบันมีผู้อพยพจากชนบทเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองโดยเฉพาะในเม็กซิโกซิตี (Mexico city) ซึ่งเป็นเมืองหลวงกันมาก ก็จะทำให้ในปี 1900 เมืองนี้มีประชากร 541,000 คน คิดเป็นร้อยละ 4 ของประชากรทั้งหมด ในปี 1980 ได้เพิ่มขึ้นเป็น 12,900,000 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ของประชากรทั้งหมด ส่วนในหมู่เกาะอินดิสตะวันตก การอพยพของประชากรจากชนบทเข้าสู่เมืองได้เพิ่มสูงขึ้นเช่นเดียวกับในเม็กซิโก

ในแอฟริกาเขตร้อน ปัจจุบันส่วนใหญ่ของประเทศในแอฟริกาเขตร้อนมีประชากรน้อยกว่า 1 ใน 4 ของประชากรทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในเมือง เปรียบเทียบกับประเทศอุตสาหกรรมในเขตอบอุ่น ซึ่งมีประชากรมากกว่า 3 ใน 4 จะอยู่ในเมือง แม้ว่าประชากรส่วนใหญ่ยังคงอาศัยอยู่ในชนบท แต่ในหลายประเทศก็มีการเพิ่มของประชากรเมืองอย่างรวดเร็ว

เมืองจำนวนมากได้เกิดขึ้นในแอฟริกาเป็นเวลาหลายศตวรรษแล้ว แต่ช่วงระยะสำคัญของการเติบโตของเมืองเริ่มในปลายศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20 โดยเฉพาะเมื่อชาวยุโรปเข้ามาถึงแอฟริกา ชาวยุโรปได้ตั้งเมืองใหญ่ ๆ ขึ้นมากมายในช่วงนี้ รวมทั้งบรรดาเมืองหลวงในปัจจุบันด้วย เช่น คาร์เอสซาลาม (Dar-es-salamm, 1862) เมืองหลวงของแทนซาเนีย กินชาซา (Kinshasa, 1881) เมืองหลวงของซาอีร์ บามาโก (Bamako, 1883) เมืองหลวงของมาลี บราซซาวิล (Brazzaville, 1883) เมืองหลวงของคองโก คัมปาลา (Kampala, 1890) เมืองหลวงของยูกันดา บังกี

รูป 5.8 การกระจายของเมืองที่มีประชากรกว่า 200,000 คนในไนจีเรีย
 ที่มา : Senior, Op.Cit., p.92.

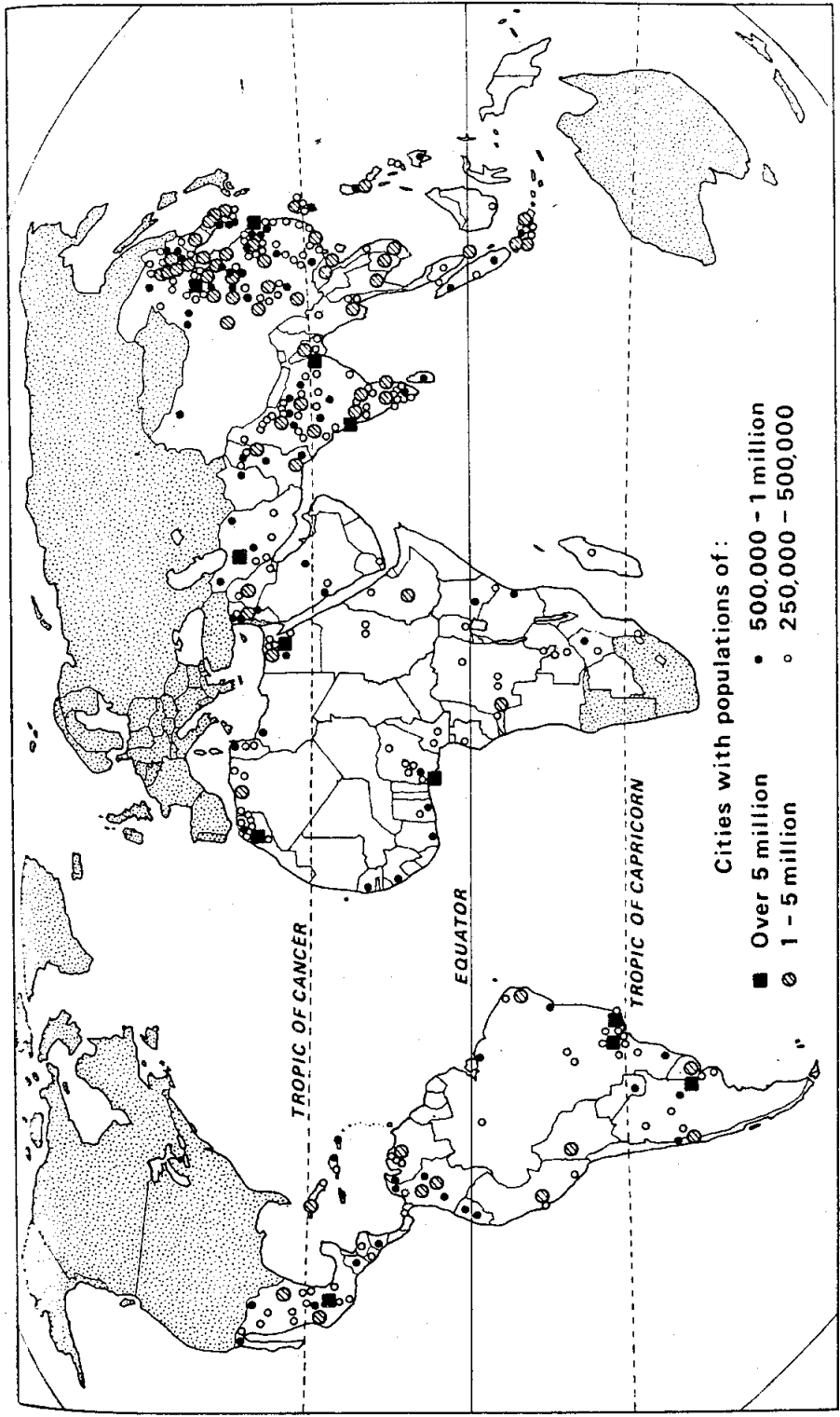
(Bangui, 1889) เมืองหลวงของแอฟริกากลาง และอับิดจัน (Abidjan, 1903) เมืองหลวงของไอวอรีโคสต์ ในช่วงระยะนี้แม้จะมีการตั้งเมืองใหม่ ๆ แต่ทั้งเมืองที่ตั้งขึ้นโดยชาวแอฟริกันและยุโรปก็เจริญเติบโตอย่างช้า ๆ ในช่วงระหว่างสงครามโลกทั้ง 2 ครั้งก็มีการเติบโตของประชากรเมืองขึ้นเรื่อย ๆ ในช่วงระยะนี้ก็ได้มีการตั้งเมืองใหม่ ๆ ขึ้นรวมทั้งนีอาเม (Neamey) เมืองหลวงของไนเจอร์ และเมืองศูนย์กลางการทำเหมืองในเขตทองแดงของแซมเบียและไนแคว้นชาบาของซามเบีย นับตั้งแต่ปี 1945 เป็นต้นไปมีการตั้งเมืองใหม่ ๆ น้อยมาก เมืองที่ตั้งในช่วงนี้คือ นูแอกชอต (Nouakchott) เมืองหลวงของมอริเตเนีย. เตมา (Tema) ในกานาและศูนย์กลางการทำเหมืองเล็ก ๆ อีกหลายแห่ง ประชากรในเมืองที่ตั้งอยู่แล้วก็ได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่นประชากรของอับิดจันได้เพิ่มจาก 250,000 คนในปี 1963 เป็น 500,000 คนในปี 1969 และ 2,000,000 คนในปี 1980 การเพิ่มอย่างรวดเร็วของประชากรเมืองก็เช่นเดียวกับในส่วนใหญ่ของโลกเขตร้อนอื่น ๆ ซึ่งเนื่องมาจากสาเหตุ 2 ประการคือ อัตราการเพิ่มของประชากรตามธรรมชาติและการอพยพของประชากรจากชนบทเข้าสู่เมือง ความสำคัญของสาเหตุทั้ง 2 นี้แตกต่างจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง ในหลายแห่งการอพยพภายในจึคว่ามีความสำคัญมากกว่าการเพิ่มของประชากรตามธรรมชาติ เช่นในช่วงระหว่างปี 1963 - 1969 ประชากรของอับิดจันเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 12 ในจำนวนนี้แค่ร้อยละ 2.5 เป็นประชากรที่เพิ่มขึ้นตามธรรมชาติ ในขณะที่ร้อยละ 9.5 เพิ่มขึ้นเนื่องจากการอพยพของประชากรชนบท

ภายหลังการประกาศอิสรภาพแล้วเมืองหลวงของประเทศต่าง ๆ ในแอฟริกาเขตร้อนหลายเมืองได้เติบโตขึ้นทำให้ประชากรเมืองเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพราะมีโอกาสขยายงานทำได้มากขึ้น แต่มีเมืองหลวงน้อยเมืองที่มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์อยู่ประมาณใจกลางของประเทศ ส่วนใหญ่ของประเทศที่หันออกสู่ทะเลจะมีเมืองหลวงตั้งอยู่บนชายฝั่ง แม้จะมียกเว้นหลายเมือง เช่น แอดดิสอาบาบา (Addis Ababa) เมืองหลวงของเอธิโอเปีย ไนโรบี เมืองหลวงของคีนยาและกินชาซา เมืองหลวงของซามเบีย ส่วนประเทศที่ไม่มีทางออกทะเล

มีเพียงเมืองหลวงของอัปเปอร์วอลตา (Upper Volta) คืออูอากาทูกู (Ouagadougou) มีตั้งอยู่ตรงกลางประเทศการมีเมืองหลวงตั้งอยู่ตรงริมขอบประเทศมีข้อเสียเปรียบหลายประการ แต่ก็มีเพียงไม่กี่ประเทศที่ได้ย้ายเมืองหลวง เช่นในปี 1975 มาลาวีได้ย้ายเมืองหลวงจาก ซอมบา (Zomba) ซึ่งเดิมตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ในการค้าทาส แต่ในปัจจุบันไม่เหมาะที่จะเป็น ศูนย์กลางการปกครอง จึงได้ย้ายเมืองหลวงมาตั้งที่ลิลองเว (Lilongwe) ซึ่งอยู่ค่อนข้างไป ตรงกลางประเทศ ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาบริเวณทางตอนเหนือของประเทศด้วย ส่วนไนจีเรีย ในปี 1976 ก็ได้ตัดสินใจที่จะเปลี่ยนเมืองหลวงจากเมืองลาคอส (Lagos) มายังบริเวณ ทางใต้ของเมืองอูญา (Abuja) ซึ่งอยู่ตรงกลางประเทศและเมืองหลวงใหม่ที่กำลังอยู่ใน ระหว่างการก่อสร้าง ส่วนแทนซาเนียก็มีโครงการที่จะย้ายเมืองหลวงจากเมืองท่าชายฝั่ง คาร์เฮสซาลามาเป็นเมืองเล็ก ๆ ที่ตั้งอยู่ภายในประเทศที่ชื่อว่าโดโดมา (Dodoma)

แม้ว่าความเป็นเมืองในแอฟริกาเขตร้อนทั้งหมดจะต่ำ แต่ก็มีความแตกต่างกันไป ตามภูมิภาคต่าง ๆ อาจกล่าวได้อย่างกว้าง ๆ ว่าประเทศที่มีการเป็นเมืองสูงสุดจะเป็น ประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจมากที่สุด ในขณะที่ประเทศที่มีการเป็นเมืองน้อยสุด จะเป็นประเทศที่พัฒนาทางเศรษฐกิจน้อยด้วย ในแอฟริกาตะวันตกซึ่งมีการติดต่อกับประเทศ ในโลกตะวันตกมานานกว่าภูมิภาคอื่น ๆ ของแอฟริกาเขตร้อนจะมีการเป็นเมืองสูงสุด ส่วนแอฟริกาตะวันออกมีการเป็นเมืองน้อยที่สุด โดยมีประเทศที่มีการเป็นเมืองมากที่สุดใน กลุ่มนี้คือคีนยาซึ่งมีไนโรบีเป็นเมืองหลวง และยังเป็นเมืองศูนย์กลางการค้าและอุตสาหกรรม ด้วย

ในเอเชียเขตร้อน ยกเว้นบางประเทศ เช่น บรูไน สิงคโปร์ ชองกง และมาเก๊า ประเทศในเอเชียส่วนใหญ่ยังคงมีประชากรเมืองไม่สูงนัก อย่างไรก็ตามในระยะไม่นานมานี้ได้มีการอพยพของประชากรชนบทเข้ามาในเมืองรวมทั้งการเพิ่มของ ประชากรตามธรรมชาติสูงขึ้นมีผลทำให้ประชากรในหลาย ๆ เมืองขยายตัวออกอย่างรวดเร็ว เช่น จากการค้าเมืองหลวงของอินโดนีเซีย ในปี 1930 มีประชากร 533,000 คน ในปี 1983 ได้เพิ่มขึ้นเป็น 7,636,000 คน กรุงเทพฯเมืองหลวงของไทย ในปี 1947 มี

รูป 5.7 มุมมองโลกใหญ่ ๆ ที่ประชากรมากกว่า 250,000 คน
 ที่มา : Ibid., p.171.

ประชากร 782,000 คน ในปี 1984 ได้เพิ่มขึ้นเป็น 5,174,682 คน ส่วนในมาเลเซีย ตะวันตกร้อยละ 29 ของประชากรเป็นประชากรเมือง โดยมีกัวลาลัมเปอร์เป็นเมืองหลวง และเมืองศูนย์กลางอุตสาหกรรม สำหรับอินเดียในปี 1985 มีประชากรประมาณ 750 ล้านคน น้อยกว่า 1 ใน 5 อาศัยอยู่ในเมืองปัจจุบันยังมีการอพยพของประชากรจากชนบทเข้ามาในเมืองอย่างสม่ำเสมอ เมืองใหญ่ ๆ ในอินเดียมีที่ตั้งที่กระจายมากกว่าประเทศในเขตร้อนอื่น ๆ เมืองที่มีประชากรหลายล้านคน เช่น กัลกัตตา บอมเบย์และมัทราส เป็นเมืองที่สำคัญที่ตั้งอยู่ริมชายฝั่งทะเล แต่เมืองอื่น ๆ เช่น เกล็ด ไฮเดอราบัด บังกาลอร์ก็เป็นเมืองใหญ่ที่ตั้งอยู่ภายในประเทศ เมืองใหญ่ที่สุดของอินเดียคือกัลกัตตา ซึ่งในปี 1981 มีประชากรประมาณ 7.1 ล้านคน กัลกัตตานอกจากจะเป็นเมืองที่สำคัญที่สุดเมืองหนึ่งแล้ว ยังเป็นเมืองศูนย์กลางอุตสาหกรรมใหญ่ด้วย อุตสาหกรรมสำคัญมีการทอกระสอบ ทอผ้า ทำกระดาษ และอุปกรณ์วิศวกรรมต่าง ๆ

5.6 สรุป

ประเทศในเขตร้อนจะมีพื้นที่ จำนวนประชากรและความหนาแน่นของประชากรที่แตกต่างกัน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระจายและความหนาแน่นของประชากรในแต่ละบริเวณของเขตร้อนนั้น มีทั้งปัจจัยทางกายภาพ เช่น ความสูงค่าของพื้นโลก ภูมิอากาศ ทิศทางการระบายน้ำ แหล่งแร่ธาตุ และปัจจัยอื่น ๆ เช่น เหตุการณ์ในอดีต การพัฒนาทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

สำหรับประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตร้อนมีทั้งพวกคอเคซอยด์ มองโกลอยด์และนีกรอยด์ ในอเมริกาเขตร้อนนั้นเคยเป็นที่อยู่ของพวกอินเดียนแดงมาก่อน จนกระทั่งเมื่อโคลัมบัสได้แล่นเรือมาพบดินแดนแห่งนี้จึงได้มีชาวยุโรป แอฟริกันและเอเชียจำนวนมากอพยพเข้ามาโดยเหตุผลต่าง ๆ กัน ในแอฟริกาเขตร้อนประชากรดั้งเดิมประกอบด้วยพวกเมลานีเซียน ไมโครนีเซียน และโพลินีเซียน ต่อมาได้มีชาวยุโรปและเอเชียอพยพเข้ามาผสมอีกด้วย ในเอเชียเขตร้อนประชากรส่วนใหญ่จะประกอบด้วยพวกมองโกลอยด์และคอเคซอยด์ ในแอฟริกา

เขตร้อนประชากรจึงเริ่มเป็นพวกนิกรอยค์หลายชาติพันธุ์ และต่อมาก็มีพวกยุโรปและเอเชียอพยพเข้าไป การผสมของประชากร เหล่านี้ในหลายประเทศทำให้เกิดเป็นพหุสังคมที่ประกอบด้วยเชื้อชาติ วัฒนธรรม ศาสนาและภาษาที่แตกต่างกัน ซึ่งในบางแห่งก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบ แต่ในอีกหลายแห่งก็ก่อให้เกิดปัญหาในหลาย ๆ ด้าน

ในปัจจุบันขณะที่ทุก ๆ ส่วนของโลกมีการเพิ่มความชนชาติของประชากร แต่ปรากฏว่าในเขตร้อนอัตราการเพิ่มของประชากรคือปีจะสูงกว่าอัตราเพิ่มโดยเฉลี่ยของโลก อันเนื่องมาจากปัจจัยหลายประการซึ่งอาจจะแตกต่างกันไปจากบริเวณหนึ่งไปยังอีกบริเวณหนึ่ง เช่น ประเพณีนิยมแต่งงานตั้งแต่อายุน้อยทำให้มีโอกาสมีบุตรได้มาก ความนิยมมีครอบครัวขนาดใหญ่ซึ่งจะไ้้นำแรงงานมาใช้ในงานเกษตร เป็นผลพลอยได้ การยกย่องผู้ชายที่สามารถมีบุตรได้มาก ความไม่แพร่หลายของการวางแผนครอบครัว และแนวโน้มในการต่อต้านการจำกัดขนาดของครอบครัวในบางสังคมอย่างรุนแรง อย่างไรก็ตามการเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดปัญหาทั้งในด้านการผลิตอาหาร การปรับปรุงการศึกษา การสาธารณสุข และอื่น ๆ ซึ่งประเทศต่าง ๆ ใ้กระทบถึงปัญหาเหล่านี้ จึงพยายามลดอัตราการเพิ่มของประชากรโดยวิธีการวางแผนครอบครัว แต่ปัจจุบันการรณรงค์ในเรื่องนี้เพิ่งเริ่มมีผลเท่านั้นเอง

ในระยะไม่นานมานี้ได้มีการอพยพของประชากรจากชนบทเข้ามาในเมือง ซึ่งมีผลทำให้เกิดเมืองมากขึ้นทั้งในอเมริกา เอเชีย แอฟริกาของเขตร้อน และในขณะเดียวกันก็เป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาสังคมอย่างรุนแรงภายในเมืองที่ขยายตัวออกไปใหม่ การให้บริการด้านที่อยู่อาศัย ไฟฟ้า น้ำประปาและสิ่งอื่น ๆ มิสามารถขยายตัวทันตามการเพิ่มของประชากรได้ จึงทำให้ภาพของชุมชนแออัดปรากฏอยู่ทั่วไปตามเมืองใหญ่ ๆ ทั่วทุกแห่งที่ยังมีการอพยพของชาวชนบทเข้าสู่เมือง

คำถามท้ายบท

อักษณัย

- 1) จงเปรียบเทียบผลกระทบตอสภาพเศรษฐกิจและการเมืองของพหุสังคมน ที่เกิดขึ้นในศรีลังกาและมาเลเซีย
- 2) เหตุการณ์ในอดีตที่มีผลทำให้ประชากรชองลาตินอเมริกาประกอบด้วยคนหลายเชื้อชาติ หลากกลุ่มอย่างไรบ้าง

ปรนัย

- 1) การอพยพของประชากรเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเกาะฮาวายเนื่องมาจากปัจจัยที่สำคัญในข้อใด
  - 1) ภูมิอากาศที่ีเหมาะแก่การท่องเที่ยว
  - 2) ทัศนียภาพที่สวยงามเหมาะแก่การเพาะปลูก
  - 3) การตั้งโรงงานกลั่นน้ำมัน
  - 4) น้ำนํ้ารอบเกาะเหมาะแก่การทำประมง
- 2) ประชากรส่วนใหญ่ในบราซิลสืบเชื้อสายมาจากชาวยุโรปชาติใดที่เข้ามาตั้งถิ่นฐาน
  - 1) อังกฤษ
  - 2) ฝรั่งเศส
  - 3) สเปน
  - 4) โปรตุเกส
- 3) มุลเตติโคมหมายถึง
  - 1) พวกเลือดผสมระหว่างยุโรปและอินเดีย
  - 2) พวกเลือดผสมระหว่างยุโรปและแอฟริกัน
  - 3) พวกเลือดผสมระหว่างแอฟริกันและอินเดีย
  - 4) พวกเลือดผสมระหว่างอินเดียแดงเผ่าต่าง ๆ

4) The Melting Pot of Pacific หมายถึงเกาะใด

- 1) ฟิจิ   2) ปาปัว นิวกินี   3) ฮาวาย   4) นิวคาลิโดเนีย

5) ชั่วไคที่มีกตลุมถัน

- 1) Bionville   2) Favelas   3) Bustee   4) Ranch